

€ 3,00

juni 2013

Word abonnee van Doorbraak zie achterpagina!

Aleksej Stachanov 1906-1977

Links niet altijd vies van arbeidswang

Het valt op hoe relatief weinig interesse socialistische organisaties tonen in de opbloeiende werklozenstrijd tegen dwangarbeid. Meer gevestigde, sociaal-democratische partijen en bonden tonen nu weliswaar mondjesmaat solidariteit, maar ze zijn geen van allen principieel gekant tegen dwangarbeid, laat staan tegen het meer algemene dwingen van mensen tot loonslavernij. Iedereen de werkvloer op, hebben linksen bijna altijd gezegd, want daar zou de macht liggen. Macht om de scherpe kantjes van het kapitalisme af te vijlen volgens de sociaal-democraten, macht om de productiemiddelen over te nemen en revolutie te maken volgens revolutionair links. Door de geschiedenis heen hebben mensen aan de onderkant van de samenleving echter steeds laten zien niet veel op te hebben met dat ophemelen van loonarbeid door organisaties die zeggen voor hen op te komen en namens hen te spreken.

Het kapitalisme heeft altijd dwang nodig gehad om mensen aan de loonarbeid te krijgen en te houden. Die arbeidswang begon meteen vanaf het moment dat de mensen met geweld van hun productiemiddelen en land gescheiden werden. Zo probeerden overheden in de zestiende eeuw al 'landlopers' en andere 'werklozen' via onder meer werkhuizen te drillen tot gedisciplineerde werkers. Die strubbelen vanzelfsprekend individueel en collectief tegen, en daarmee begon het gevecht rond de loonarbeid dat zal voortduren tot het kapitalisme uiteindelijk door ons opgeheven is.

Lange tijd werkten arbeiders slechts drie, vier dagen per week, totdat ze voldoende geld hadden om de rest van de week door te komen. Bazen verlaagden daarop soms de lonen om hen te dwingen meer te werken. De arbeiders gingen dan op hun beurt bijvoorbeeld weer langzamer werken, en zo ging dat door. Om hun controle over de arbeid te vergroten begonnen bazen hun 'werknemers' bij elkaar te zetten in fabrieken, en om hun werktempo beter te kunnen reguleren lieten ze steeds grotere machines bouwen waaraan de arbeiders gekluisterd werden. Arbeidersverzet bracht zo de industriële revolutie tweeweg.

Aan het begin van de twintigste eeuw kwam de Amerikaanse ingenieur Frederick Taylor op de proppen met zijn "scientific management" waarmee hij die voortdurende machtsstrijd voor eens en altijd in het voordeel van de bazen hoopte te beslissen. Kern van zijn programma was het heel precies onderzoeken van productieprocessen om ze te kunnen "rationaliseren" en dan vastleggen in machines, zoals lopende banden. Iedere arbeider hield dan slechts een heel beperkte, nauwkeurig omschreven taak over, en werd dus gereduceerd tot een radertje in de machine. Een radertje zonder kennis over het hele productieproces en dus bijna zonder macht om dat proces nog te kunnen beïnvloeden. Die macht kwam te liggen bij een kleine klasse van bevoorrechte technici. Arbeiders werden uit elkaar gezet, mochten niet praten en wie niet hard of precies genoeg werkte viel al snel op. Zo probeerde het taylorisme iedere arbeidersmacht in de fabriek tegen te gaan, en sommige bedrijven, zoals Ford, gingen ertoe over om de arbeiders ook thuis te controleren op een gezonde leefstijl zodat ze optimaal konden functioneren. Met dit aspect van het fordisme begon feitelijk de fabriekssamenleving, waarbij iedereen en alles in het teken van de productie staat. Andere waarden werden meer en meer irrelevant geacht.

▶ ▶ ▶ Vervolg op pagina 4

Turkse fietsers en Surinaamse spaarlampen

De woorden "allochtoon" en "autochtoon" lijken langzamerhand te verdwijnen uit het politieke taalgebruik in Nederland. Begin dit jaar maakte bijvoorbeeld de gemeente Amsterdam bekend deze termen voortaan niet meer te zullen gebruiken. Ook de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling bepleitte het schrappen van de term "allochtoon". Maar er is een domein waar deze verandering voornog niet heeft plaatsgevonden: de wereld van statistieken, wetenschap en bevolkingsonderzoeken. Waar komt die obsessie met etniciteit toch vandaan?

Wie op Google de term "etnische verschillen" intikt, krijgt binnen 0,13 seconden meer dan 260 duizend resultaten voorgeschoteld. Opvallend is het grote aantal onderzoeken, vooral uit de medische wereld: "Etnische verschillen in verbondenheid met ouders", "Etnische verschillen bij kanker", "Etnische verschillen in opvatting probleemgedrag", "Etnische verschillen in patiëntveiligheid", "Raciaal-etnische verschillen in de betrokkenheid van niet-thuiswonende vaders". Wie nog even doorklikt, ziet dat het meestal om studies gaat die verschillen tussen zogenaamd niet-westerse migranten, vooral Turken en Marokkanen, en Nederlanders in kaart brengen. Zo hebben bijvoorbeeld Turken kennelijk minder last van slokdarmkanker dan Nederlanders, maar juist meer kans op maagkanker. Misschien inderdaad goed om te weten dat je als Turk maar beter wat meer op je maag kunt letten dan op je slokdarm. Toch blijken deze risico's dan weer gerelateerd aan je leefstijl: dus ook als Turk kun je beter niet roken of drinken, anders heb je ook niets aan je etnisch bepaalde risico's.

ONTHUTSENDE GEGEVENS

Als we nog even verder kijken, dan zien we dat de scheidslijn "allochtoon"- "autochtoon" ook in heel veel sociaal-wetenschappelijke publicaties een terugkerend onderwerp vormt. De etnisch uitgesplitste criminaliteitsstatistieken die te pas en te onpas worden aangehaald, kennen we inmiddels wel. Maar ook bij andere onderzoeken, en vooral bij grootschalige bevolkingsmonitors, lijkt het wel alsof herkomst, etniciteit of hoe ze het ook noemen, een standaardvariabele is. Een mooi voorbeeld is het "Tendrapport bewegen en gezondheid 2010/2011" van TNO. In dat rapport wordt een heel hoofdstuk gewijd aan "de verschillen in gedrag en opvattingen over bewegen tussen etnische groepen". Het blijkt namelijk dat die niet-westerse migranten minder vaak voldoen aan "de Nederlandse Norm Gezond Bewegen". En tja, als iemand niet aan de norm voldoet, dan is dat vanzelfsprekend een goede reden voor verder onderzoek.

▶ ▶ ▶ Vervolg op pagina 5

Het herstellen van fabrieken

De diepe economische crisis begin jaren negentig in Argentinië zette werklozen en andere gemarginaliseerde mensen ertoe aan om gesloten fabrieken over te nemen. Diverse overgenomen fabrieken kregen hulp uit de buurt. Op hun beurt hielpen zij ook de buurt weer, bijvoorbeeld met het bouwen van een buurthuis of cultureel centrum. Kleine en middelgrote fabrieken die het loodje hadden gelegd, waren vooral te vinden in de metaalindustrie, koelingsindustrie, elektrische apparaten, textiel, glas en transport. De helft van deze werkplekken bestond al meer dan veertig jaar en ze hadden een gemiddelde van zestig werknemers.

Uit onderzoek naar de overnamen, die gepaard gingen met een lange en intensieve strijd, blijkt dat ruim zeventig procent van de door arbeiders zelf gerunde fabrieken egalitaire lonen uitbetalen, waarbij de schoonmakers bijvoorbeeld evenveel verdienen als de hooggeschoolde arbeiders. Juist de fabrieken waar het hardst en langst om gestreden is, zijn het succesvolst. Die produceren op ongeveer zeventig procent van hun capaciteit. En fabrieken waarvan de opzichters en managers verdwenen zijn, hebben een hogere productie dan die waar ze nog wel rondhangen.

Op de werkvloer wordt vaak ruim tijd besteed aan democratische besluitvorming. Dat gaat ten koste van de productiviteit en vraagt extra inzet, maar zoals een arbeider van een veroverde keramiekfabriek zegt: "Vroeger werkte ik twaalf uur en voelde ik me uitgebuit en uitgeput als ik naar huis ging. Nu, als ik moe naar huis ga, is dat een andere vermoeidheid. Want je hebt een innerlijk gevoel van bevrediging dat soms moeilijk uit te leggen is." En: "...iets van ons zit op de rechtmatige plek, iets dat je toebehoort."

Ellen de Waard

Activisten van de MST-beweging stampen hele dorpen uit de grond.

Landloze boerenarbeidersbeweging

In Brazilië bestaat een lange traditie van het innemen van land dat braak ligt, en dat al dan niet in bezit is van grootgrondbezitters. Een van de bewegingen die zich daarmee bezig houdt, is de Movimento dos trabalhadores rurais Sem Terra (MST). Het gaat er bij die beweging niet simpelweg om een stukje grond te bezitten en te kunnen bewerken. Het gaat om een alternatieve levenswijze. De activisten creëren landbouwdorpen: huizen, ieder met een stuk grond en gemeenschappelijke voorzieningen. Het is een voorbeeld dat veel navolging in Latijns-Amerika heeft gekregen.

Een serieus probleem vormt echter de afhankelijkheid van multinationale bedrijven als Monsanto die de zaden maar ook de bestrijdingsmiddelen leveren. Die bedrijven promoten landbouw die is gericht op het maximaliseren van de opbrengst door het gebruik van zware landbouwgiften. Na jarenlang geploeter concludeerden de Sem Terra-boeren dat ze niet vooruit kwamen, afhankelijk bleven van het bedrijf en tegelijk de grond, hun families en de mensen die hun producten aten, vergiftigden. Ze gingen over op het kopen van biologisch graan en het toepassen van biologische landbouw. Om de producten op de biologische markt afgezet te krijgen, hebben ze certificering nodig. Maar die certificering is in handen van drie organisaties, allen gelinkt aan de multinationals, die daar veel geld voor vragen.

De multinationals blijven domineren, maar de boeren hebben wel zelf de productiemiddelen in handen en bepalen zelf hun eigen werkschema's en werkmethoden. Het andere winstpunt is dat ze hun leefwijze op het platteland hebben kunnen ontwikkelen, meer het heft in eigen hand hebben en niet meer gedwongen zijn om naar de rafelranden van de steden te trekken om daar op te gaan in het stedelijke proletariaat.

Ellen de Waard

Autonoom verzet in Latijns-Amerika

De successen van de revolutionaire sociale bewegingen in Latijns-Amerika van de laatste decennia zijn opmerkelijk in hun anti-kapitalistische en anti-staat principes, hun collectiviteit en hun autonomie. Ze laten zien dat bevrijdende samenlevingen mogelijk zijn, aldus Raúl Zibechi in het in 2010 uitgegeven boek "Territories in resistance".

+BOEK*

"E lke sociale beweging begint bij mensen die hun inertie doorbreken en in beweging komen, dat wil zeggen: van plaats veranderen, de plek die hen historisch in de sociale orde is toebedeeld afwijzen en hun expressievermogen vergroten. Een actie die grote gevolgen heeft voor de politieke orde", aldus Zibechi. In zijn boek beschrijft hij vijftig jaar sociale bewegingen in Latijns-Amerika, een continent dat eeuwenlang is gedomineerd door het Europese kolonialisme met zijn grondstoffenroof, genocide van de inheemse bevolking en later de militaire dictatoriale regimes.

Maar verzet is er altijd geweest. De recente sociale bewegingen kunnen voortborduren op eeuwenlange tradities van politiek en sociaal verzet. De belangrijkste daarvan zijn de inheemse, Indiaanse opstanden tegen de kolonisten en hun westerse manier van kijken. Daarnaast de christelijke basisorganisaties en gemeenschappen die geïnspireerd zijn door de bevrijdingstheologie die "de zonde van sociale onderdrukking" te lijf wilde gaan, en die vooral populair was in de jaren zeventig en tachtig. En tot slot het guevarisme: de communistische inspiratie voor revolutionaire militanten en guerrillastrijders.

NEO-LIBERALISME

Op 1 januari 1994 werd de wereld wakker met het opmerkelijke bericht dat drieduizend Maya Indianen als Zapatista-guerrillas² uit de bergen van Chiapas tevoorschijn waren gekomen en de oorlog hadden verklaard aan de Mexicaanse regering. Op die dag werd het North American Free Trade Agreement (NAFTA)-verdrag van kracht. Dat neo-liberale handelsverdrag betekende het officiële einde van de Mexicaanse revolutie van een kleine honderd jaar daarvoor, die hervormingen ten gunste van de inheemse en boerenbevolking had beloofd. Er zou geprivatiseerd gaan worden, subsidies voor inheemse boeren zouden worden afgeschaft, en het recht op land dat men zelf bewerkte zou verdwijnen.

Door de opheffing van importbeperkingen overspoelden goedkope Noord-Amerikaanse producten de lokale markten, en gingen met name de kleine en middelgrote bedrijven die de binnenlandse markt bedienden ten onder. De grotere bedrijven moderniseerden hun fabrieken: machines namen veelal het werk van laaggeschoolde arbeiders over en het resterende werk was voor hen vaak te moeilijk. Dat alles leidde tot massale werkloosheid en verdere precarisering van het leven van grote groepen mensen.

COLLECTIEF

De Zapatistas zijn niet de enigen op het Latijns-Amerikaanse continent die met nieuw revolutionair elan in het geweer zijn gekomen om het neo-liberalisme een halt toe te roepen. Die ontwikkeling voedde ook andere basisbewegingen, die, hoewel ze een bonte verzameling vormen, volgens Zibechi een groot aantal opmerkelijke overeenkomsten vertonen.

1. De bewegingen zijn territoriaal: ze zijn diep geworteld in de gebieden en plaatsen die ze bezet hebben of anderszins veilig hebben gesteld door een lange openlijke of ondergrondse strijd. Ze gebruiken ook nieuwe methoden om zichzelf en hun uiteenlopende identiteiten zichtbaar te maken, om zichzelf zo te bevestigen. In plaats van actievormen als staken, hanteren ze wegblokkades en bezettingen van land, fabrieken en complete wijken van steden. Maar de blokkade is verreweg de meest gebruikte actievorm, in navolging van de werklozenbeweging Piqueteros³ (naar het woord pique, blokkade) in Argentinië die daarmee is begonnen. Het territoriale aspect symboliseert het toeëigenen van ruimte die hen officieel niet toebehoort, die misschien in historische en morele zin al wel van hen is, maar niet in de rauwe kapitalistische werkelijkheid.
2. De bewegingen zoeken autonomie, los van de staat, politieke partijen, vakbonden en kerken. Er zijn wel banden met al deze instituties, maar die zijn vooral instrumenteel, om iets voor elkaar te krijgen. En daar waar de staat het laat afweten, doen deze bewegingen het zelf: ze bouwen zelf aan huizen, scholen, gezondheidscentra, rioleringen en afzetmarkten.
3. Ze werken aan een herwaardering van hun cultuur en een bevestiging van hun identiteit als groep mensen, als gemeenschap en als sociale sector. Dat geldt zowel voor inheemse, Indiaanse bewegingen als voor verpauperde arbeiders en andere uitgesloten groepen.
4. Ze vormen hun eigen intellectuele beweging. Er wordt gebouwd op kennis van de gemeenschap, en niet op die van de staat of het kapitalisme.
5. Vrouwen, met name inheemse, Indiaanse vrouwen, nemen een prominente plaats in als gekozen vertegenwoordigers van bijeenkomsten en comités, als guerrillacommandanten en als sociale en politieke leiders. Dat gebeurt in de steden en ook op het platteland. Ook zijn vrouwen, net als kinderen, duidelijk aanwezig bij alle activiteiten die te maken hebben met het vervullen van dagelijkse levensbehoeften, de subsistentie.
6. Ze zijn steevast anti-kapitalistisch, maar weten ook dat het in eigendom nemen en houden van de productiemiddelen hun problemen niet oplost. Ze zien land, fabrieken en vestigingsplaatsen als ruimten waar ze kunnen produceren zonder bazen en chefs. Als ruimten waar gelijkwaardige relaties bevorderd kunnen worden, met zo min mogelijk arbeidsdeling, en gebaseerd op nieuwe productietechnieken die niet tot vervreemding van het werk leiden of vernietiging van het milieu.

AUTONOMIE

Latijns-Amerika was de afgelopen decennia, tot zeer recent, het toneel van een constante cyclus van opstanden en dit soort zelforganisatie. Het afwijzen van vertegenwoordiging van

Activisten van de werklozenbeweging Piqueteros.

hun belangen door anderen - zoals vakbonden, politieke partijen en ngo's - en de wetenschap van de bewegingen dat ze ook alles zelf kunnen, dat ze zelf beter weten wat goed voor hen is, uit zich in hun veelzeggende slogans, die over het hele Latijns-Amerikaanse continent hun weg hebben gevonden. "Que se vayan todos" ("Allemaal moeten ze weg"), "Entre todos todo" ("Alles met elkaar"), "Entre todos lo sabemos todos" ("Samen weten we alles") en "El pueblo manda y el gobierno obedece" ("Het volk beveelt en de overheid gehoorzaamt"). Deze mensen, deze basisorganisaties vragen niet meer, ze eisen en nemen simpelweg hun soevereiniteit en hun autonomie.

Sinds begin jaren negentig hebben sociale bewegingen menig Latijns-Amerikaans regime doen vallen, in Ecuador, Argentinië, Paraguay, Peru, Brazilië en Venezuela. In veel landen hebben massale acties het proces van privatisering vertraagd of zelfs tegengehouden, en soms zelfs tot regelrechte opstanden geleid. Zo hebben de bewegingen de machthebbers gedwongen om naar hun eisen te luisteren, om te onderhandelen, en hebben ze progressieve regeringen aan de macht gebracht, zoals in Venezuela, Brazilië en Ecuador.⁴ Het is deze massale, gevarieerde en volhardende sociale bewegingen gelukt om barsten te slaan in het neo-liberale model.

Zibechi laat nauwkeurig zien hoe in die barsten een nieuwe autonome, anti-kapitalistische werkelijkheid is opgebouwd. Door inheemse gemeenschappen, boeren en stedelijke armen, gebaseerd op nieuwe sociale relaties tussen mensen en geïnspireerd door oude (soms revolutionaire) dromen. Steeds opnieuw maken ze die dromen tot werkelijkheid en ontwikkelen ze die verder tijdens de cycli van opstanden van de afgelopen decennia. "Geboren uit en geleid door de armsten en de meest achtergestelden, sprongen zij van de marges van de samenleving naar de top van de politieke agenda", schrijft Zibechi. Ook de nieuwe progressieve regeringen moeten leren zich te verhouden tot de autonome sociale bewegingen. Die willen namelijk geen deel uitmaken van de staat, maar slechts gehoord worden. Ze eisen van de progressieve regeringsleiders dat ze gehoorzamen aan de wil van de bevolking.

UITDAGINGEN

Na alle successen dreigt nu inkapseling door de staat en institutionalisering. Bekende gezichten van de bewegingen wordt gevraagd om plaats te nemen in regeringen en instituties. Sommigen belanden zo in posities waarbij ze het overheidsbeleid moeten verdedigen, terwijl dat de belangen van de bewegingen direct in de weg zit. In Argentinië, Ecuador, Uruguay en Brazilië zijn of dreigen veel van de sociale bewegingen gemarginaliseerd en verdeeld te raken. Er zijn daar weliswaar veel sociale programma's door de staat opgezet die de armoede van grote groepen mensen heeft verlicht. Veel arme mensen beschikken nu over stromend water, elektriciteit en riolering. En er is vaak lokale zeggenschap over de gemeenschappelijke voorzieningen, gebaseerd op de lokale initiatieven. Maar tegelijkertijd wordt via de achterdeur alsnog een neo-liberaal beleid doorgevoerd, met behulp van de Wereldbank en het IMF. Een goed voorbeeld daarvan vormt het Brazilië van de presidenten Lula en Rousseff.

De onlangs overleden Venezolaanse president Hugo Chavez⁵ heeft de afgelopen jaren, vanuit zijn anti-imperialistische en anti-kapitalistische ideologie, geprobeerd een bolivariaanse revolutie voor Latijns-Amerika te initiëren. Dat initiatief heeft enkele karakteristieken van de sociale bewegingen in zich, maar dreigt ook een voorbeeld te worden van hoe uiteindelijk de staat en niet de autonome gemeenschappen het leidend beginsel zullen vormen.

TOEGANKELIJK

Er wordt in de Europese media weinig aandacht besteed aan de revolutionaire ontwikkelingen in Latijns-Amerika. Gelukkig zijn er auteurs als Zibechi die deze werkelijkheid voor ons toegankelijk maken. Zijn boek vergt soms wat extra inspanning om de vele verwijzingen naar opstanden, acties en basisbewegingen goed te kunnen doorgronden. Het internet biedt dan uitkomst. Zibechi laat ons zien dat een andere wereld mogelijk is, dat idealistische dromen werkelijkheid kunnen worden. Natuurlijk verloopt niet alles perfect, en vinden er ook mislukkingen plaats. Maar er is volgens hem in veel Latijns-Amerikaanse landen momenteel een schaakspel gaande, een strijd om de ruimte, tussen de sociale bewegingen en de progressieve regeringen. De bewegingen willen hun autonomie behouden en uitbreiden, en een deel van die regeringen wil hen insluiten in het staatsapparaat. Het autonome, collectieve, anti-kapitalistische en anti-staats denken en doen heeft echter in grote delen van de gemarginaliseerde klassen van Latijns-Amerika wortel geschoten en dat valt niet zomaar meer terug te draaien. En dat is hoopvol voor een ieder die strijdt voor een andere, zelfbepaalde samenleving, zonder uitbuiting en hiërarchie.

"Territories in resistance", Raul Zibechi. Uitgeverij: AK Press, € 16,99. ISBN: 97818493510702.

Ellen de Waard

Noten

1. "Bevrijdingstheologie", <http://nl.wikipedia.org>.
2. "Zapatistas", <http://nl.wikipedia.org>.
3. "Piqueteros", <http://en.wikipedia.org>.
4. "Draai naar links", <http://nl.wikipedia.org>.
5. Zie ook: "Om de erfenis van Chavez", Peter Storm, www.ravotr.nl.

Macht verspreiden

In zijn twee jaar eerder vertaalde boek "Dispersing power. Social movements as anti-state forces" ging Raúl Zibechi dieper in op de strijd in El Alto, een snel groeiende Boliviaanse stad die grotendeels bestaat uit sloppenwijken. Hoewel El Alto pas vijftig jaar oud is, wonen er al meer dan een miljoen mensen. Zibechi beschrijft uitgebreid de beweging die ten grondslag ligt aan de opstanden die er plaatsvonden in 2000, 2003 en 2005. Een beweging zonder formele organisatie.

De opstanden maken deel uit van de eeuwenlange strijd tussen de koloniale staat, die wil 'moderniseren', en de grotendeels Indiaanse bevolking van Bolivia, de Aymara, die zelf haar eigen manier van leven wil bepalen. De afgelopen decennia hebben de Indianen steun gekregen van linkse partijen, vakbonden, allerhande community-organisaties en ngo's. Maar uiteindelijk willen die hen ook allemaal formele en homogene structuren opleggen, met vertegenwoordigers die onderhandelen met de staat. Organisatievormen die compatibel zijn met het staatsapparaat, en waar men dus van bovenaf makkelijker invloed op kan doen gelden. Die geïnstitutionaliseerde bewegingen bestaan voor een deel nog wel, maar bewoners van de wirwar van honderden buurten van El Alto hebben zich er de afgelopen twintig jaar grotendeels van afgekeerd. Ze zijn, met horten en stoten, steeds meer hun eigen boontjes gaan doppen. Iedere buurt op zijn eigen manier, want allemaal hebben ze een eigen cultuur, achtergrond en ontstaansgeschiedenis. Democratie met face-to-face contacten als basis, en hechte banden tussen de buurten onderling. Veel buurten zijn zelfs kleiner geworden om de face-to-face autonomie beter mogelijk te maken.

Beweging

Deze strijdbare ontwikkeling wordt zelfbewust voortgedreven door de jongere generaties en door vrouwen, die via onder meer eigen radiostations hun ideeën verspreiden. De buurten hebben nauwelijks formele structuren nodig, want alle beslissingen worden onder elkaar genomen op het dorpsplein. De taken worden verdeeld en potentiële machtsposities worden voortdurend zoveel mogelijk verspreid en gerouleerd, zodat er geen machtskernen kunnen ontstaan. Als er al vertegenwoordigers aangewezen worden, dan dienen die te "leiden door te gehoorzamen", en anders worden ze direct afgezet. Er leeft een sterk wij-gevoel en dat heerst ook in de ontelbare kleine werkplaatsen, waar familieleden, burens of vrienden samen produceren. Geen arbeidsverdeling, geen bazen, geen vervreemding.

De hele community is zo, noodgedwongen, voortdurend in beweging, weg van de positie die haar wordt toebedeeld door de koloniale staat. Maar die accepteert dat natuurlijk niet en zet via de politie en het leger voortdurend druk op de buurten die alles in eigen hand nemen. En dat gaat hard tegen hard, voor ons onvoorstelbaar hard. Zo spreekt de gemeenschap bijvoorbeeld ook zelf recht. Overtreders worden gereïntegreerd, maar mensen die echt veel te ver gaan worden soms ter dood gebracht. Uitleveren aan de politie brengt immers de mogelijkheid met zich mee dat ze later terugkeren als informant en de informele banden verraden aan de staat. Het is een soort permanente oorlogssituatie. De harde straffen zijn overigens binnen de communities niet allemaal onomstreden. Zo vechten vrouwen en jongeren onder meer tegen het uitdelen van zweepslagen aan mensen die overspel plegen.

Informeel

Bij de opstanden lieten de bewoners de bestaande formele structuren volkomen links liggen. Aparte defensieve structuren werden ook niet nodig geacht. Er was wel een soort hoofdkwartier, maar dat was gewoon een heuveltop waar mensen bijeenkwamen om te overleggen. Was dat overleg voorbij, dan bleef er simpelweg een lege heuveltop achter. Complete buurten deden mee aan de strijd. Hele families, met mannen, vrouwen, kinderen en bejaarden, werkten mee aan barricaden, overal op eigen wijze. Net als in de werkplaatsen was er geen tayloristische taakverdeling. De strijd was simpelweg een voortzetting van de dagelijkse manier van leven en omgaan met elkaar in de buurten, maar dan allemaal samen gericht tegen het leger. Er was geen aparte leiding of militante groep die door het leger kon worden oppakt of afgeknald. Wanneer een buurt uitviel, konden de andere - anders dan bij een regulier leger met zijn gespecialiseerde en onderling afhankelijke eenheden - gewoon doorvechten. De sociale machine van El Alto was met zijn honderden autonome eenheden gewoon niet te ontwrichten.

Zibechi laat zien dat de staat zich niet alleen van buitenaf opdringt, maar dat het staatsdenken, net als het anti-staatsdenken, in ieder van ons zit. Daarom zijn de buurten van El Alto altijd actief bezig om het staatsdenken niet te laten uitkristalliseren in de relaties tussen de bewoners. In een zoveel mogelijk vloeiend proces wordt de macht voortdurend verspreid. En om de statelijke neiging tot homogeniteit en uniformiteit tegen te gaan, worden de unieke identiteiten van buurten steeds benadrukt. Zo bezien gaat het in El Alto niet om een groeiende beweging, in de zin dat er steeds meer mensen aan meedoen. De beweging zit hem in het voortdurende in beweging en autonoom houden van alle menselijke relaties, als tegenkracht tegen de staat die identiteiten en structuren wil vastleggen om ze beheersbaar te maken. Het is feitelijk een permanente en nooit voltooidde revolutie, een nooit eindigend proces om het leven voor de staat onbeheersbaar te houden. Het gaat er de opstandelingen niet om de staat omver te werpen, laat staan over te nemen. Nee, men is veeleer bezig om een ruimte te bevechten en te behouden buiten de staat om. De Aymara zijn bezig om flinke scheuren te maken in het kapitalisme, en het zal niet verbazen dat juist de auteur John Holloway het voorwoord van het boek geschreven heeft.¹ Zibechi doet geen enkele poging om de strijd en het leven in El Alto mooi voor te doen of te romantiseren. Het gaat hem er simpelweg om de lezer eens intensief kennis te laten maken met een levende strijd in Latijns-Amerika.

Tradities

De bewoners van El Alto bouwen met hun strijd vanzelfsprekend voort op Indiaanse tradities, maar dan wel aangepast aan het leven in armoede in massale sloppenwijken, onder druk van een staat die met geweld neo-liberale economische modellen en levenswijzen wil opdringen. In de kernlanden van het kapitalisme kennen we zulke tradities niet meer, maar van een aantal van de achterliggende principes kunnen we wel leren. Zoals dat werkelijk radicaal verzet altijd begint in het dagelijks leven en sterke onderlinge banden vereist waarin macht steeds zoveel mogelijk verspreid wordt.

Eric Krebbers

Noot

1. "Wij zijn de crisis van het kapitaal", John Holloway, 20 december 2011, www.doorbraak.eu.

Links niet altijd vies van arbeidsdwang

FOTO: GREGOR EGLITZ

Arbeid centraal in het Sovjet-systeem.

► ► ► Vervolg van voorpagina

LINKS PRODUCTIVISME

Al vanaf het begin van de arbeidsdwang waren er progressieve en linkse intellectuelen en militanten die zich - tegen de dagelijkse strijdbeleving van veel arbeiders in - voorstander toonden van de werkhuizen en later de fabrieken. In de fabrieken werd immers de productie flink opgevoerd en die leken zo de droom van voldoende welvaart voor iedereen werkelijkheid te kunnen maken. Sommige progressieven en linksen wilden de dagelijkse ellende van de arbeiders in de fabrieken simpelweg niet waarnemen. Anderen wisten er wel degelijk van, maar meenden dat de fabriek nu eenmaal een noodzakelijke offeringsfase was bij de opbouw van een nieuwe wereld. George Danton, een van de leiders van de Franse revolutie, droomde al van Parijs als één grote fabriek. En via die fabrieken zou het kapitalisme ook bijdragen aan de ontwikkeling van een nieuwe gedisciplineerd levende en werkende arbeider, die uiteindelijk de macht over de samenleving zou overnemen, meende Karl Marx.

Rusland, 1917. Na tientallen jaren van strijd hadden Russische arbeiders uiteindelijk hun bedrijven en fabrieken overgenomen. Het werktempo ging flink omlaag, lonen werden gelijkgetrokken en veel arbeiders verlieten in het revolutionaire gewoel hun fabrieken op zoek naar een beter leven elders. Dat gebrek aan discipline en arbeidsethos was volgens de nieuwe machthebbers, de bolsjeviëken, het gevolg van het falen van het Russische kapitalisme. Hun communistische revolutie had een gedisciplineerde, hard werkende arbeidersklasse nodig, vonden ze, een "revolutionair subject" dat de hervormingen zou voortstuwen en welvaart en "voortgang" zou produceren. Maar die klasse dreigde als sneeuw voor de zon te verdwijnen, en daarom besloot men al snel om het kapitalisme en de arbeidsdwang opnieuw in te voeren. Al in 1918 hield partijleider Lenin een pleidooi voor de invoering van tayloristische methoden, "om het volk te leren werken". Er moest in de fabrieken "een ijzeren discipline" gaan heersen, meende zijn rechterhand Leon Trotski, die sprak van "een militarisering van de arbeid". Wie harder werkte zou meer gaan verdienen, en hoger opgeleide technici kregen de macht over de fabrieken terug. Er kwamen langere werkdagen, veel vrije dagen werden afgeschaft en alle arbeiders kregen een speciale pas waarin stond wat precies hun taken waren. Ook werden er speciale shocktroepen opgezet: groepen militante arbeiders die naar allerlei fabrieken werden gestuurd om daar hun collega's op te jatten om harder te werken. Daarnaast werd er "socialistische wedijver" tussen de fabrieken en individuele arbeiders ingevoerd, waarbij de arbeiders gelauwerd werden die het meeste produceerden, zoals bijvoorbeeld de beroemde 'modelarbeider' Aleksej Stachanov. De bolsjeviëken stelden zich feitelijk op als een ondernemerspartij die de arbeiders van de eerste arbeidersstaat zo snel mogelijk wilden disciplineren, tot aanhangsels van 'hun' machines wilde maken.

De maatregelen werkten echter nauwelijks. Hoe meer repressie er kwam, hoe lager de productie werd, en hoe meer er verzuimd werd bijvoorbeeld. De individuele en collectieve strijd tegen het onderdrukkende fabrieksregime werd na de revolutie gewoon voortgezet, via onder meer sabotage en langzaam werken. De productie was in 1920 nog steeds maar dertien procent van die van voor de Eerste Wereldoorlog. De meeste arbeiders moesten niets hebben van Stachanov, en hardwerkende collega's die onderscheiden werden als "helden van de arbeid" kregen geen hand meer. Sommigen werden zelfs afgetuigd of vermoord. De bolsjeviëken noemden de recalcitrante arbeiders "achterlijk" en ondernamen pogingen om de hele samenleving te tayloriseren om hen blijvend "op te voeden".

FASCISME

Ook toen het gekozen Front Populaire van voornamelijk communisten en sociaal-democraten aan de macht was in Frankrijk, van 1936 tot 1938, stond het productivisme voorop. De linkse regering introduceerde allemaal nieuwigheden die we nu in Europa normaal vinden, zoals betaalde vakanties, werkloosheidsuitkeringen, leefbare lonen en een vrij weekeinde door de veertigurige werkweek. Maar de fabrieksregimes bleven hetzelfde. Sterker nog, men vroeg de arbeiders om in ruil voor de vernieuwingen zelfs harder te werken. Er kwam oorlog aan met het fascistische Duitsland en er moesten snel veel tanks en vliegtuigen worden gebouwd. Maar veel arbeiders zagen hun eigen fabrieksregimes ook als fascistisch, met voormannen die ze als "bewakers" omschreven en die daadwerkelijk ook vaak fascistisch waren. Bij de poort houdt de democratie op, wisten veel arbeiders. Het maakte hen niets uit wie uiteindelijk de eigenaren van de fabrieken waren: de kapitalisten, de staat of zelfs links.

Wat de staat ook probeerde, de arbeiders gingen niet harder werken. Integendeel, de productie ging keihard omlaag. Het aantal productie-uren voor één vliegtuig ging bijvoorbeeld omhoog van 18 naar 40 duizend. In de bouw kostte een bepaald project dat op 78 duizend uur geschat werd ineens 264 duizend uur om te voltooien. Er brak een ware guerrilla tegen de loonarbeid los. Arbeiders meldden zich veelvuldig ziek, maakten handig gebruik van de nieuwe uitkeringen, of kwamen laat of helemaal niet op het werk. Er werd ook massaal gesaboteerd, gestolen, gestaakt, en langzaam, ongedisciplineerd en niet volgens voorschriften gewerkt. De arbeiders haatten de vieze, luidruchtige en dictatoriale stinkfabrieken met hun betekenisloze werk, en begonnen, toen de kans zich voordeed, dus massaal minder te werken. Door veel werk te laten liggen, zorgden ze er ook nog eens voor dat de bazen hun werkloze collega's moesten aannemen. Zo kregen ook die een leefbaar inkomen. Want het waren wel de crisisjaren, en de arbeiders wilden niet zozeer werken als wel een baan en een vast inkomen hebben. Arbeiders die op tijd bleven komen en hard bleven werken, kregen daarom vaak te maken met fysiek geweld van collega's.

Er werd veel gestaakt, onder meer voor langere lunches, hogere lonen, het behoud van vrije dagen, mooiere kleding en kleedkamers, en tegen overwerk en werktempoversnellingen. Vaak werden bedrijven daarbij bezet, en arbeiders gaven aan dat ze nog nooit zo gelukkig waren geweest: niet langer ieder voor zich gekluisterd aan hun machine konden ze vrij rondlopen, elkaar spreken, lachen, zingen en liefdesrelaties met elkaar aangaan.

Anders dan vaak gedacht, ging het hierbij niet om arbeiders die vers van het land kwamen en maar niet konden wennen aan het strenge fabrieksregime, maar om doorgewinterde arbeiders waarvan de families al generaties lang in de stad woonden en die hun kans schoon zagen. De strijdbaarste arbeiders waren overigens meestal geen lid van de vakbond en toonden zich niet geïnteresseerd in politiek. De militanten van de partijen en vakbonden ergerden zich er groen en geel aan dat de arbeiders niet aan hun ideaalbeeld van loyale, harde werkers voldeden. Maar ze konden weinig beginnen tegen de arbeiders, van wie ze de steun nodig hadden binnen de bonden en bij verkiezingen. Daarom zetten ze ook, tevergeefs, vol in op de scholing en opvoeding in de 'vrije tijd'. Pas toen een kleine ondernemerspartij, die meedeed aan het Front, afhaakte en er een nieuwe, rechtse regering kwam, werd het arbeidersverzet teruggedrongen en "de orde" in de fabrieken enigszins hersteld. Zonder een daadkrachtige staat die arbeiders tot loonarbeid kan dwingen bleek er nauwelijks een functionerend kapitalisme mogelijk te zijn.

ANARCHISME

Tegelijk met het Front Populaire in Frankrijk, kreeg ook in Spanje links het voor het zeggen, althans in grote delen van het land. Veel huidige anarchisten hebben een vrij romantisch beeld van die periode, maar ook de anarchosyndicalisten, die een voorname rol speelden in het Vrije Spanje, hielden er een uiterst productivistische kijk op na. De linkse geschiedschrijving gaat, net als de officiële rechtse, meestal over wat belangrijke personen en organisaties vonden en deden. Maar de opvattingen van de vakbonden en arbeiderspartijen waren niet altijd die van degenen die ze zeiden te vertegenwoordigen, integendeel.

Neem Barcelona. Dat kende voor 1936 al een lange geschiedenis van arbeidersstrijd en bloedige fabrieksoptstanden. Tegelijkertijd spraken veel vooraanstaande anarchosyndicalisten, net als de trotskisten en andere communisten, steeds vol bewondering

over de verrichtingen van het taylorisme in andere landen, en vooral in het communistische Rusland. Ze waren verontwaardigd dat de Spaanse kapitalisten hun industrieën niet op die manier "vooruit" hielpen, en toen de kans zich voordeed in 1936 begonnen de anarchisten snel zelf met "rationaliseren" volgens de ideeën van Taylor.

Veel fabrieken die waren bezet door autonome arbeiderscollectieven werden snel gedwongen om samen te gaan in enorme conglomeraten. Er werden direct weer flinke salarisverschillen ingevoerd, en de macht werd aan allerlei managers en technocraten gegeven die meteen begonnen met het weer opvoeren van het werktempo. Er kwamen strenge regels en controles, het gehate stukloon werd weer ingevoerd, praten en zingen werd verboden, vakanties werden afgeschaft en soms werden overbodig geachte arbeiders ontslagen en naar het front gestuurd. Naar Russisch voorbeeld kwamen er ook shockbrigades die hun kameraden tot hogere productie moesten gaan opjagen. De anarchosyndicalisten zetten zelfs "concentratiekampen" en "opvoedingsklinieken" op, eveneens naar Russisch voorbeeld, om arbeiders die niet goed werkten, "parasieten" en "saboteurs", te disciplineren. En verder werden er ook in Spanje arbeiderspasje ingevoerd, en daarin kwam ook te staan hoe iemand zich gedroeg.

Naast repressie werden de arbeiders ook intensief blootgesteld aan arbeidspropaganda. Overal verschenen posters in de van Rusland bekende humorloze neo-realistische stijl, met afbeeldingen van blije, trotse en gezonde loonarbeiders, boeren en soldaten in mooie schone omgevingen: volkomen onrealistische en onpersoonlijke afbeeldingen. De anarchistische propaganda kon ook dreigend zijn: arbeiders die niet of onvoldoende hard werkten werden tot "lui" en "immoreel" bestempeld, en soms uitgemaakt voor "on-revolutionair" en zelfs "fascistisch". Waarbij fascistisch vanwege de burgeroorlog ter dood konden worden gebracht. Alles moest bij de arbeiders in dienst staan van de revolutie, en zelfs seks en kinderen krijgen werden nadrukkelijk afgeraden.

BEDRIJFSARTSEN

Maar de arbeiders wilden, toen ze de bedrijven eenmaal hadden overgenomen, juist lekker gas terugnemen. Daar hadden ze immers jarenlang voor gevochten. Ze wezen de hernieuwde discipline en controle af. Arbeiders kwamen massaal veel te laat of helemaal niet opdagen, werkten langzamer, weigerden overwerk, werk op zaterdag en speciaal 'vrijwilligerswerk' vanwege de burgeroorlog. Er werd veel gestolen, gesaboteerd en gestaakt tegen onder meer het afpakken van feestdagen. In sommige fabrieken ging de productie met een derde omlaag, hoewel de lonen tweemaal hoger werden en er een derde extra personeel aangenomen was, vooral vroeger ontslagen militante collega's.

Zoveel arbeiders meldden zich ziek, om ziektegeld te kunnen vangen, dat de controlerende bedrijfsartsen een heel belangrijke rol begonnen te spelen in het dagelijks leven van de arbeiders. Regelmatig werden die thuis, werkend in de tuin, aangetroffen. Men was immers niet tegen werk op zich, maar tegen loonarbeid en het daarmee gepaard gaande regime en verlies van autonomie en zelfrespect. Ook speelden groepen arbeiders regelmatig de anarchistische, trotskistische en communistische vakbonden tegen elkaar uit. Het ging hen niet om de ideologie, maar om de beste omstandigheden die de verschillende bonden in de door hen beheerste fabrieken boden. De meesten hadden geen zin om naar de propagandabijeenkomsten te komen, en de kleurige oproepaffiches werden massaal van de muren getrokken. Het verzet tegen de loonarbeid was niet formeel georganiseerd, bood geen alternatieven, maar wel een belangrijke boodschap: weg met de fabriek en arbeidsdwang.

NIEUWE FASEN

Altijd en overal hebben arbeiders zich zo individueel en collectief verzet, ook al is die strijd niet altijd zichtbaar geweest voor buitenstaanders. Dat was zeker wel het geval bij de autonome beweging in Italië in de jaren zestig en zeventig, die zich vooral ook verzette tegen het tot fabriek maken van de hele samenleving, en in het Parijs van mei 1968 met z'n slogans als "nooit meer werken!", "arbeiders aller landen, geniet!" en "forenzen, werken, forenzen, slapen...". Op elke fase van verzet volgt een reactie van de bazen, hun technici en sociale ingenieurs om de mensen weer intensiever aan het werk te krijgen en houden, waarna er altijd weer verzet volgt. Na het "wetenschappelijk management" met zijn lopende banden heeft het kapitaal de laatste decennia meer en meer ingezet op individualisering en zelfsturing voor arbeiders. En de meest recente ontwikkelingen lijken erop te wijzen dat het kapitalisme

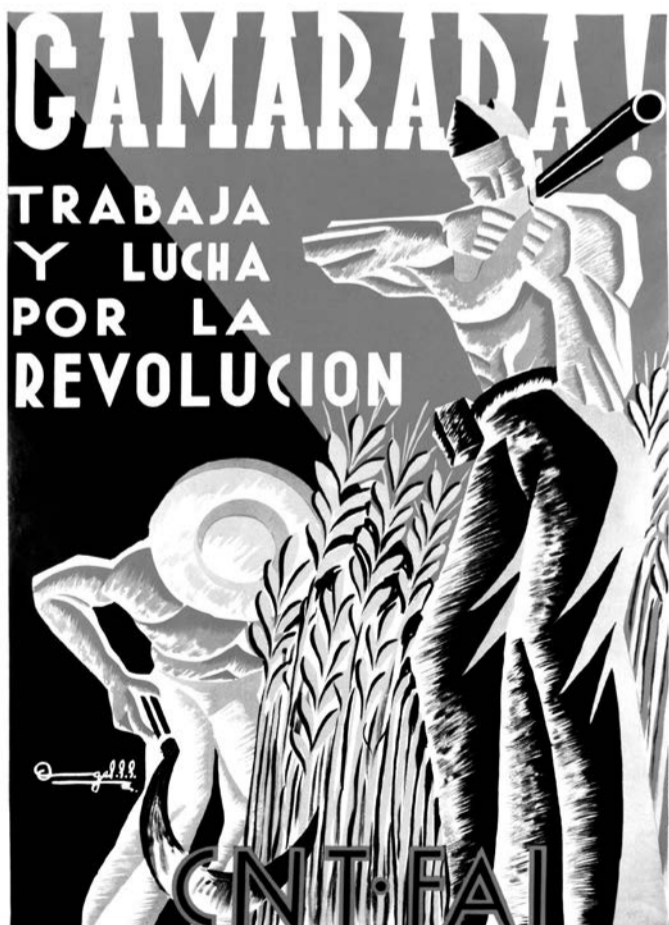
ook steeds meer tracht onze ziel binnen te treden en onze wil van jongs af aan te kneden tot die van zelfondernemers die alleen nog maar denken in termen van werk, efficiëntie en geld verdienen. Maar de ziel stribbelt tegen, al was het alleen maar door overspannenheid die het werken onmogelijk maakt.

Via de projecten van organizing en militant onderzoek probeert Doorbraak nauw aan te sluiten bij de beleving van de arbeiders, de mensen aan de onderkant van de samenleving, de klasse waar we zelf ook deel van uitmaken. We willen uitgaan van hun en onze beleving en niet van abstracte analyses over arbeid en kapitaal. Veel linkse theoretici en critici zijn meegegaan en gaan nog steeds massaal mee in progressieve gedachtegangen die “voortgang” centraal stellen, in plaats van aandachtig te kijken en te luisteren naar de praktische kritieken van arbeiders die individueel of collectief tegenstribbelen tegen alle vormen van dwang die het kapitalisme hen altijd weer tracht op te leggen. We kunnen ook scherp kijken naar de eeuwige stroom aan maatregelen waarvan staat en kapitaal het kennelijk nodig acht om ze uit te vaardigen om werkende en werkloze arbeiders verder te disciplineren. Elke nieuwe maatregel is het bewijs dat de bestaande dwang in hun ogen onvoldoende werkt, dat er kennelijk nog tegengestribbeld wordt. We moeten die maatregelen bekritisseren en tegenwerken, net zoals alle andere dwang die uitgaat van machines, fabrieken, de organisatie van de arbeid en de hiërarchische bedrijfsstructuren die zich steeds verder uitspreiden over de hele samenleving. Weg met de top-down progressieven die naast de directeur zouden willen zitten, en die meedenken of adviseren over efficiëntie, ‘humanisering van de arbeid’ of hoeveel dwang nog acceptabel zou kunnen zijn.

Eric Krebbers

Naar mijn weten is er over dit type van anti-kapitalistische strijdanalyse in het Nederlandse taalgebied nog maar weinig verschenen. Voor het schrijven van dit noodzakelijkerwijs zeer beknopte en schematische artikel heb ik onder meer gebruik gemaakt van deze bronnen:

- ▶ “Arbeidsethos en arbeidersethos”, Gerard Snels, 1975-1976, <http://hydrabweb.yolasite.com>.
- ▶ “Lieben die ArbeiterInnen die Arbeit?”, Gilles Dauvé en Karl Nesic, 2002, www.wildcat-www.de.
- ▶ “Taylor in Rusland”, Angelika Ebbinghaus, 1975, www.grundrisse.net.
- ▶ “Workers against work”, Michael Seidman, 1990, <http://publishing.cdlib.org>.

Anarchistische propaganda om arbeiders over te halen om te gaan werken of vechten.

FOTO: ERIC KREBBERS

Turkse fietsers en Surinaamse spaarlampen

▶ ▶ ▶ *Vervolg van voorpagina*

In het rapport komen we dan de volgende onthutsende gegevens tegen: “Niet-westerse migranten lopen vaker naar het werk of naar school dan westerse migranten of autochtone Nederlanders.” Nou, goed dat we dat nu ook weten. Maar er is nog meer: “Fietsen in de vrije tijd doen zij daarentegen juist minder vaak, evenals tuinieren, klussen en sporten.” Wie had dat gedacht! Wie wil, kan ook nog even de exacte percentages opzoeken van de tijd besteed aan lopen in de vrije tijd en lopen naar werk of school, vergeleken met licht of matig huishoudelijk werk en zwaar huishoudelijk werk. Zo kun je precies achterhalen wat al die “niet-actieve niet-westerse migranten” nou de hele tijd zitten te doen (“sedentair gedrag” heet dat in het jargon van de wetenschappers, oftewel chillen). Wat de onderzoekers dan wel weer “opvallend” vinden, is het feit dat zowel de Nederlanders als de niet-westerse migranten het leuk vinden om te sporten en actief bezig te zijn. Hè hè, gelukkig!

LEVEN VAN VERSCHILLEN

Ook het Instituut voor Multiculturele Vraagstukken FORUM kan een hoop vertellen over de verschillen tussen Nederlanders, Turken, Surinamers, Marokkanen, enzovoorts. Naast een hele stapel aan factsheets over “Turkse Nederlanders”, “Molukkers in Nederland”, “Esten, Letten en Litouwers in Nederland” en ga zo maar door, brengen de onderzoekers bij FORUM kennelijk een boel van hun tijd door met het identificeren van nieuwe terreinen waarop we groepen kunnen vergelijken. Zo heeft het instituut bijvoorbeeld meer dan tweeduizend personen van “autochtone”, Turkse, Marokkaanse, Antilliaanse, Surinaamse en Poolse komaf ondervraagd over hun betrokkenheid bij duurzaamheid. Uit deze enquête blijkt dat “autochtone” Nederlanders zich meer zorgen maken over het milieu dan Turkse en Antilliaanse Nederlanders. Ook al vallen de verschillen nogal mee (“autochtone”, Marokkaanse, Surinaamse en Poolse Nederlanders liggen wel heel dicht bij elkaar), toch worden ze als stevige conclusie neergezet. Daarnaast kunnen we in het rapport lezen dat 42 procent van de “autochtone” Nederlanders, 46 procent van de Surinaamse Nederlanders, 37 procent van de Antilliaanse Nederlanders, maar slechts 21 procent van de Polen regelmatig spaarlampen gebruiken, dat “autochtonen” hun huis vaker isoleren dan “allochtonen”, dat vooral Surinamers hun vliegzeilen verminderen en dat meer dan de helft van de Turkse Nederlanders hun oud papier in de papierbak gooit. Zouden dat dezelfde Turken zijn die met de fiets naar hun werk gaan? Of de Surinamers die nog wel wat meer tijd aan hun tuin kunnen besteden?

Nu is het bestaansrecht van een organisatie als FORUM uiteraard enigszins verbonden aan het constateren van verschillen tussen al die etnische categorieën. Toch zijn er ook ‘echte wetenschappers’ die hun etnische bril niet thuis kunnen laten. Wat dacht je van een promotieonderzoek waarin de psychosociale gevolgen van de Enschedese vuurwerkramp in 2000 voor “autochtone” en “allochtone” Nederlanders met elkaar worden vergeleken? Of een masterscriptie over verschillen in treingebruik tussen “allochtone” en “autochtone” Nederlanders? Natuurlijk, als student heb je ook een onderwerp voor je scriptie nodig; maar wie heeft er nou wat aan de conclusie dat Marokkanen en Surinamers minder vaak voor de trein als vervoermiddel kiezen voor een dagje uit dan “autochtonen”, maar dat er geen verschil is als je kijkt naar het treingebruik voor werk, studie of bezoek aan vrienden?

SEDENTAIR

Hoe komt het dat wetenschappers en onderzoekers steeds maar weer naar dat onderscheid tussen “autochtoon” en “allochtoon” willen kijken? Deels heeft dat te maken

met het feit dat ze sowieso leven van het verdelen van de mensheid in groepen. Jong en oud, rijk en arm, groot en klein. Om deze kenmerken vervolgens als verklaring te gebruiken voor het gedrag of de situatie van de mensen die deel uitmaken van de verschillende groepen. Oude mensen gaan vaker dood dan jonge, rijke mensen hebben grotere huizen dan arme, en grote mensen stoten hun hoofd vaker aan het plafond dan kleine. Bij sommige van deze factoren kan ik nog wel deels begrijpen waarom ze interessant zijn om ze een keer onder de loep te nemen. Het probleem met de obsessie met etniciteit is echter dat er maar heel weinig gebieden zijn waar je echt een plausibel verband kunt bedenken tussen iemands afkomst en zijn of haar gedrag of situatie. Dat heeft ook met de warrige term etniciteit te maken, die eigenlijk alles en niets omvat. Het is een gemakkelijk koepelbegrip om aan te duiden dat mensen toch een beetje anders zijn – of het nou gaat om hun afkomst, religie, huidskleur, haartype of smaakvoorkeuren. Maar als factor die iemands levensstijl bepaalt, is het begrip etniciteit veel te vaag. Uiteindelijk heeft elk onderscheid tussen zogenaamd “autochtoon” en “allochtoon” namelijk steeds weer met andere factoren te maken – rijkdom, opleiding, woongebied, migratie-ervaringen, enzovoorts. De onderzoekers kunnen wel blijven zoeken en vinden in hun statistieken, maar met echt overtuigende conclusies zullen ze niet komen.

Als al die wetenschappers hun etnische drang toch niet kunnen onderdrukken, laat ze dan maar focussen op de echt belangrijke aspecten. Hebben Nederlanders met Turkse ouders dezelfde kans op goed onderwijs als Nederlanders met Duitse ouders? Krijgen Polen hetzelfde minimumloon als Nederlanders? Krijg je als Marokkaan dezelfde boete als je door rood fietst als een Antilliaan? En laat mensen eventjes zelf bepalen hoe vaak ze met de trein gaan, of ze vandaag gaan klussen of tuinieren of zelfs, ja ja, even lekker sedentair op de bank gaan zitten.

Meer nog dan inhoudelijke problemen leggen dit soort onderzoeken de eigenaardige top-down blik van de statistici bloot. Tussen alle gemiddelden, verschillen, overeenkomsten en kanttekeningen raak je de indruk helemaal kwijt dat het hierbij nog om mensen met echte levens en alledaagse keuzen gaat. Hoe moet ik me dat trouwens voorstellen, bij zo’n gemiddeld Turks gezin? Zit daar de hele familie, nadat ze hun papierbak hebben geleegd, ‘s ochtends bij het ontbijt te overleggen of ze nog wel tijd in hun cultureel reisbudget over hebben om vandaag met de trein naar oma te gaan? Of moeten ze dit weekend toch maar gaan tuinieren om de bewegingsnorm te halen? Nee, wacht even, Turken hebben helemaal geen tuin, die wonen in flats. Of waren dat de Surinamers? In ieder geval hebben ze nog last van de nasleep van de vuurwerkramp, maar alleen als ze in Enschede wonen. Gelukkig hoeven ze zich geen zorgen te maken over hun slokdarm. Zouden ze lekker veilig kunnen roken en drinken, als dat maar niet net de dingen zijn waar ze volgens de statistieken weer niet van houden. Ingewikkeld, zo’n statistisch bepaalde levensstijl.

Ondanks alles lijkt het er niet op dat de kolommen “allochtoon” en “autochtoon” snel uit de statistische tabellen zullen verdwijnen. De aantrekkingskracht van etnische variabelen voor wetenschappelijk onderzoek blijkt onverminderd groot. Een duidelijke verklaring voor die voorkeur van onderzoekers en wetenschappers is er niet. Het zal wel gewoon in hun aard liggen.

Gregor Eglitz

Europese identitairen: met de varkens tegen de moslims

Conferentie van het Bloc Identitaire.

Bloc Identitaire-voorzitter Fabrice Robert signeert zijn boek. Let op het uitgestalde varkensvlees.

In april 2013 wilde de nieuwe extreem-rechtse beweging Identitair Verzet betogen tegen de groep vluchtelingen die onderdak gevonden hadden in een Amsterdamse kerk. Nadat vluchtelingen en anti-racisten tegendemonstraties aankondigden, was het snel gedaan met die aspiraties en werd de demonstratie afgeblazen. Maar wie gaan er nu eigenlijk schuil achter het minuscule Identitair Verzet, en belangrijker, wie zijn hun Europese bondgenoten?

De zogenoemde identitaire beweging in Europa kent haar oorsprong in Frankrijk. Daar werd in 2003 het Bloc Identitaire opgericht door een aantal voormalige leden van de Unité Radicale. Die laatste organisatie was kort daarvoor verboden, omdat een van hun leden een moordaanslag had gepleegd op Jacques Chirac. De dader schoot twee keer op de toenmalige president, maar die bleef ongedeerd. De voorzitter van het Bloc is Fabrice Robert. Hij was eerder een van de leiders van de Unité Radicale. Robert is ook oprichter van de extreem-rechtse rockgroep Fraction Hexagone. Die band maakte deel uit van de Rock Identitaire France-beweging. Robert werd in 1992 veroordeeld tot een maand voorwaardelijke gevangenisstraf en een boete van tienduizend frank wegens de ontkenning van de Holocaust. Volgens Robert heeft het Bloc tussen de drie- en vierduizend leden en kent het verschillende regionale afdelingen waarvan enkelen semi-autonoom onder eigen naam opereren. De jongerenbeweging van het Bloc heet overigens Génération Identitaire en het Bloc beschikt ook over een eigen vrouwenorganisatie, Antigonnes geheten.

TEGEN "RASVERMENGING"

Het Bloc Identitaire beweert dat het "alle jonge Fransen" vertegenwoordigt "die trots zijn op hun afkomst en erfgoed". Het verzet zich tegen "rasvermenging" en tegen het "imperialisme" van de moslims en de Amerikanen. Die laatsten zouden alle lokale culturen willen vernietigen en onderwerpen aan "de dictatuur van de vrije markt". Het Bloc heeft campagnes en demonstraties georganiseerd tegen moslims, migranten en socialisten. Men identificeert zich met een aantal andere extreem-rechtse bewegingen in Europa. Zo heeft men nauwe banden met het Vlaams Belang, de FPÖ in Oostenrijk, de Lega Nord in Italië, het Zwitserse SVP, de fascistische en van oorsprong Catalaanse partij "Plataforma per la Libertad" en andere kleine identitaire bewegingen in Nederland, Duitsland, Oostenrijk, Portugal en Rusland. Over en weer bezoekt men elkaars conferenties en activiteiten. Internationale bijeenkomsten van het Bloc trekken tot wel vijfhonderd bezoekers. Eind 2012 vierde het Bloc haar tiende verjaardag. Een van de sprekers was de Italiaanse Europarlementariër Mario Borghezio van Lega Nord. Die zei: "Lang leve de blanken van Europa, lang leve onze identiteit, onze etniciteit, ons ras". Borghezio raakte eerder in opspraak nadat hij ideeën van de Noorse massa-moordenaar Anders Breivik "excellent" had genoemd. En afgelopen april kreeg Borghezio weer de volle laag wegens racistische opmerkingen aan het adres van de eerste zwarte Italiaanse minister. Zij wil volgens hem "haar tribale tradities uit Congo aan het land opleggen" en "zij ziet er uit als een goede schoonmaakster, maar niet als een goede minister". Van dit soort internationale vrienden moet het Bloc het hebben.

Het Bloc gebruikt in haar publicaties en vlaggen een opvallend geel symbool op een zwarte achtergrond: een cirkel met een soort omgekeerde v erin, een lambda. Die letter staat in het Griekse alfabet voor dertig. Men heeft de letter ontleend aan de bekende film "300", waarin driehonderd krijgers uit Sparta schilden dragen met datzelfde symbool. Zij vechten tot de laatste man tegen de koning van Perzië en zijn gigantische leger. De identitairen zien zichzelf graag in die traditie: een kleine maar heroïsche groep die strijdt tegen de vermeende invasie van moslims. Een ander symbool van de beweging is een wild everzwijn. Dat dier zou volgens hen bekend staan om z'n kracht en vastberadenheid. Maar Bloc-voorzitter Robert vindt het ook "wel grappig" dat men als een symbool een wild varken heeft gekozen, omdat moslims die dieren uit religieuze overtuigingen niet eten. Het Bloc heeft ook een eigen extreem-rechtse persdienst en nieuwswebsite: Novopress. Die "eigen media" maken "het mogelijk om een nieuw en breder publiek aan te trekken". Het Bloc beweert zelfs in meer dan tien Europese landen nationale redacties te hebben, maar feit is dat de Ierse versie van Novopress allang uit de lucht is en de Italiaanse versie sinds januari 2013 niet meer is bijgewerkt. Rond 2005 was er ook kortstondig een Nederlandse versie van Novopress op internet te vinden. Die werd opgericht door Marcel Rüter, ex-kopstuk van de nazistische partij CP'86 en voormalig leider van Voorpost Nederland.

NIEUW-RECHTS?

Ideologisch is het Bloc te positioneren als een onorthodoxe en extreem-rechtse beweging die slim gebruikt maakt van nieuw-rechtse ideeën. Nieuw-rechts is een stroming binnen het extreem-rechtse landschap die in tegenstelling tot nazi's kiest voor cultureel racisme in plaats van het botte biologisch racisme. Zo verkondigt het Bloc dat andere culturen niet minderwaardig of inferieur zouden zijn - die visie is sinds de Tweede Wereldoorlog immers verdacht - maar dat hun cultuur domweg niet past binnen de Europese traditie. Het Bloc pleit net als veel nieuw-rechtse bewegingen voor een federaal Europa gebaseerd op historische naties, regio's en provincies, en van vreemde smetten vrij. De identitairen ontleen inspiratie aan Franse nieuw-rechtse denkers als Alain de Benoist en Guillaume Faye, en aan de nieuw-rechtse denktank GRECE. Ook koketteert het Bloc graag met de denkbeelden van Antonio Gramsci. Volgens die marxist heeft een revolutie pas kans van slagen als ook de cultuur van een land fundamenteel verandert, als de "culturele hegemonie" van de elite doorbroken wordt. Daartoe is een "culturele revolutie" nodig, waarbij "het hart" van de bevolking gemasseerd wordt. Dat wil het Bloc bereiken door discussie, ideologische scholing en door verspreiding van het eigen gedachtegoed via cultuur, theater en muziek. Het Bloc probeert zich te ontdoen van oude labels, zelfs als dat betekent dat men onderweg politieke bruggen moet verbranden. Zo stelt de beweging dat men "niet links en niet rechts" is, ook al zal dat bij sommige extreem-rechtse bloedbroeders pijn doen. Verder zijn er binnen de beweging ecologische, regionalistische en katholieke stromingen te vinden. De meest militante jeugdafdeling van het Bloc zetelt in Parijs en heet het "Apache Project". Deze afdeling pronkt met Apache-Indianen, omdat die ook voor het "eigen volk" vochten. Het Apache Project profileert zich vooral als nationalistisch, maar ook als anti-kapitalistisch en anti-bourgeois. Men zet zich zelfs af tegen de politie. Deze afdeling opereert in de geest van de zogenoemde autonome neo-nazi's elders in Europa: ze jatten ideeën van links, van de situationisten, en maken gebruik van anti-kapitalistische retoriek om zich een rebels karakter aan te meten. Dat zou jongeren moeten trekken die op zoek zijn naar spanning.

MANIFEST

Eind 2012 bracht het Bloc een video uit op youtube. In die "oorlogsverklaring" pleit men voor een zuiver blank Europa. Men spreekt namelijk over "ons land, ons bloed en onze identiteit", die bedreigd zouden worden door "gedwongen rasvermenging". Ook bracht de identitaire beweging een manifest uit. Daarin zet men zichzelf vooral af tegen de generatie van 1968. Dat was het jaar waarin jongeren en arbeiders in veel westerse landen in verzet kwamen tegen het oubollige en rechtse gezag. Die generatie zou volgens de identitairen vandaag de dag nog steeds hun sociaal-democratische principes opdringen aan "het volk". Volgens het manifest "haten en veroordelen de 68-ers alles dat traditioneel is en elke wil tot identiteit". "Dit geloof" zou leiden "tot het uitsterven van het existentiële Europa". Maar volgens de identitaire beweging "komt een nieuwe politieke stroming in heel Europa op: die heeft een ziel, een symbool, een thema: identiteit. Zij is de stroming van onze generatie". Volgens het manifest zouden 68-ers zich "niet bekommeren om de kinderen". De identitairen daarentegen "dromen allen van een prachtig gezinsleven". Ook beschuldigen de identitairen de 68-ers ervan "de mannen hun mannelijkheid en daadkracht afgenomen te hebben" en dat ze vrouwen "ingeprent hebben dat vrouwelijkheid achterhaald is, dat het niet nodig is om kinderen en een familie te hebben". Over abortus zijn de identitairen ook duidelijk. Dat noemt men "doodslag".

Volgens het manifest zijn de 68-ers voorts "pleitbezorgers van de multikulti". Maar "wij zitten in klassen met meer dan tachtig procent migranten, waarvan het merendeel messtekende Turken, drugsverkopende Afrikanen en fanatieke moslims" is, aldus de chargerende identitairen. Ze "willen niet dat Mehmed en Mustafa Europeanen worden" en die mogen van hen dan ook niet integreren en "onze identiteit overnemen". Men doet daarom de racistische

oproep aan moslims en alle Afrikanen: "Breek jullie tenten af en verlaat ons continent. Jullie hebben eigen continenten". Geheel in de geest van nieuw-rechts stellen de identitairen niets tegen migranten an sich te hebben, mits ze maar niet in Europa zijn. "Wij allen verwerpen racisme. Niemand mag op basis van de achtergrond van mensen hen discrimineren of onderdrukken", zeggen ze. Maar - natuurlijk - "er zijn nu eenmaal te onderscheiden volken, culturen en identiteiten". Volgens de identitairen vormt "het bestaan van miljoenen moslims in Europa een blijvende bedreiging". En in termen van de nazi's - die spraken over "Judenfrage" - ziet men "het moslimvraagstuk" als het grootste probleem van deze tijd. Om dat deels te keren is het Bloc voorstander van een "demografische oorlogsvoering". Men moedigt blanken aan om maar zoveel mogelijk kinderen te maken om weerstand te bieden tegen "de grote populatie van niet-Europese mensen". Dat zou "een militante daad" zijn.

Het Bloc Identitaire stelt een buitenparlementaire beweging te zijn: "Niemand van ons gelooft nog dat stemmen iets zal veranderen". Deze opstelling doet opportunistisch aan, daar het Bloc door de jaren heen wel aan lokale verkiezingen heeft meegedaan. Maar dat leidde nauwelijks tot succes. Met het Front National van de familieclan Le Pen onderhoudt het Bloc een haat-liefde verhouding. Aan de ene kant fungeert het Bloc als een soort ideeënbox voor het Front National. Aan de andere kant is de partij voor het Bloc niet extreem genoeg. Zo is tot spijt van het Bloc het Front geen openlijk voorstander van het deporteren van de al in Frankrijk levende migranten. Het Bloc is wel voorstander van "het omkeren van de migratiestroom". Het Bloc verwijt de partij van Le Pen verder dat het "vijandig" staat tegenover de Europese Unie, terwijl het Bloc zelf wel voorstander is van een federaal Europa, van raszuivere staten en regio's welteverstaan. Ook Marine Le Pen heeft al meerdere keren op de vrijages van het Bloc gereageerd. Zij hamert erop dat er te veel onderlinge "fundamentele verschillen" zijn, maar roept gezien de populariteit van het Bloc wel hun aanhangers op om op haar partij te stemmen.

PROVOCATIEVE ACTIES EN GEWELD

Het Bloc staat bekend om haar haatzaaiende, maar tegelijkertijd onorthodoxe en provocatieve acties. Die hebben vaak een ludiek karakter en weten daardoor veel media-aandacht te genereren. Ook maken de identitairen slim gebruik van de sociale media. Hun Facebook-pagina is al 18 duizend keer "geliked". Volgens Bloc-voorzitter Robert hebben hun acties "een significante impact op het politieke leven in het land". Hij stelt dat hun "grootste overwinning semantisch is", omdat tegenwoordig "bijna iedereen het woord identiteit gebruikt". De beweging staat bekend om acties tegen de fastfoodketen Quick, omdat die tegen het zere been van het Bloc halalvlees verkoopt. Bij deze acties droegen de identitairen varkensmaskers, in een racistische poging de moslims te schofferen. Ook kondigde men dit soort acties aan als "Marches des cochons", oftewel "Marsen van de varkens". Een aantal acties van het Bloc viel extra in het oog en kreeg zelfs internationale media-aandacht. In juni 2010 organiseerde men een "worst en wijn-feest" in de nabijheid van een moskee waar moslims wegens ruimtegebrek ook buiten op straat hun gebed deden. Het feest was bedoeld om iedereen te wijzen op "het primaat van de Europese cultuur" door het drinken van wijn en het eten van varkensvlees. Dit soort 'feesten' wordt vaker georganiseerd, maar ze worden ook regelmatig verboden door de autoriteiten. Met de islamofobe acties zette het Bloc de straatgebeden van moslims op de politieke kaart en uiteindelijk werden ze door de overheid verboden.

Een andere bekende actie bestond uit het uitdelen van "soupes identitaires" aan daklozen. Met opzet deed het Bloc varkensvlees in de soep, zodat moslims en joden er niet van konden eten. In de Franse gemeente Strasbourg, echter, werd zo'n actie door de autoriteiten verboden vanwege het racistische en antisemitische karakter. Een andere botte actie van het Bloc was gericht tegen het Franse initiatief "Een dag zonder migranten". Met die actie willen migranten protesteren tegen racisme door 24 uur niet naar hun werk te gaan en zodoende aan te tonen dat ze onmisbaar zijn voor de Franse economie. Het Bloc voerde actie tegen de migranten met de leus "24 uur zonder hen - waarom niet het hele jaar!". In oktober 2012 bestormden zeventig jongeren van het Bloc een in aanbouw zijnde moskee in Poitiers. Men bezette het gebouw en stond massaal op het dak. Ook plakt het Bloc in migrantenwijken regelmatig straatnaamborden over met leuzen als "Rue de la Charia", oftewel "Shariastraat". Het Bloc was verder betrokken bij de recente grote demonstraties tegen het homohuwelijk in Frankrijk. Daar liep men zij-aan-zij met orthodoxe katholieken, conservatieven en leden van het Front National. Ondanks pogingen van het Bloc om zich respectabel

voor te doen, laven verschillende Bloc-activisten zich aan geweld. Zo werden in april 2011 twee anti-fascisten in Lyon bij een kantoor van het Bloc aangevallen. Een van de twee liep een gebroken kaak op, na een slag met een stok. Een van de daders werd veroordeeld tot vijftien maanden cel. In april 2012 mishandelde een groep identitairen een Chileense student in Toulouse, waarbij die een schedelbreuk opliep. Twee van de identitairen werden vervolgd. In juli 2012 sloopten identitairen twee terrassen van horecagelegenheden in Lyon, omdat de eigenaren Noord-Afrikanen waren. De identitairen riepen daarbij racistische leuzen en waren bewapend met fietskettingen en ijzeren staven. En in april 2013 schopte en mishandelde een identitairen activist een journalist tijdens een grote anti-homo-actie in Lyon. De dader kreeg achttien maanden gevangenisstraf.

DUITSLAND EN NEDERLAND

Het zwaartepunt van de identitaire beweging ligt in Frankrijk. Maar er zijn, zoals gezegd, ook identitaire bewegingen in andere landen. Het laatste jaar zijn er nieuwe groepen bij gekomen in Duitsland, Oostenrijk en Nederland, alhoewel het daar nog vrij weinig voorstelt. In Wenen vond in september 2012 een dansworkshop voor tolerantie plaats met Afrikaanse en Haïtiaanse deelnemers. Opeens doken er tien jongemannen op die allen spook-, varkens- en apenmaskers droegen. Die apenmaskers zijn natuurlijk een racistische toespeling op mensen met een donkere huidskleur. De identitairen hadden een muziekinstallatie bij zich waarop technomuziek werd afgespeeld. Men danste in het rond en droeg plakkaats met opschriften als "Verdans de tolerantie" en "Bas de multikulti weg", in verwijzing naar de harde basmuziek. Rond dezelfde tijd flikte de Duitse Identitäre Bewegung hetzelfde kunstje tijdens de "interculturele weken" in Frankfurt. De identitairen hebben ondertussen in tientallen gemeenten in Duitsland afdelingen opgericht. Een eerste landelijke bijeenkomst trok echter slechts vijftig mensen. De aanhang van de identitairen in Duitsland lijkt te bestaan uit lieden van de German Defence League, de regionale partij Pro NRW, rechtse studentenverenigingen en de website Politically Incorrect. Maar er zijn ook aanhangers uit de klassieke neo-nazi-scene. Zo hebben voormalige kopstukken van de autonome neo-nazi's medio 2011 een Identitäre Gruppe in Frankfurt opgericht. Aan de andere kant zijn er ook weer neo-nazi's die niets moeten hebben van de identitairen. Die menen dat de identitairen zich feller tegen Joden uit moeten spreken, omdat die "schuldig" zouden zijn aan de komst van moslims in het westen.

In Nederland bestaat Identitair Verzet sinds begin 2013. Men noemt zichzelf "de Groot-Nederlandse actiegroep voor Nederland en Vlaanderen". Ook deze identitairen gebruiken in hun huisstijl de geel-zwarte kleuren van hun buitenlandse collega's. Maar in plaats van de omgekeerde v gebruikt men een daarop gelijkend omegasymbool als logo. In maart plakten enkele mensen van Identitair Verzet posters in Boskoop tegen de komst van een zogenoemd "Polenhotel", omdat "Oost-Europeanen geen enkele binding hebben met onze gemeenschap en ons land". In april schermden identitairen in Den Haag een kunstzinnig borstbeeld van Jozef Stalin in een soort oude telefooncel af met folie. Ook deelde men flyers uit tegen de stalinist. Het borstbeeld is overigens omringd met een plastic vis en een oubollige lamp. Volgens de kunstenaars vormt het juist een aanklacht tegen het stalinisme, maar die boodschap is aan de 'ludieke' identitairen voorbijgegaan. Later in april wilde Identitair Verzet betogen tegen de vluchtelingen in een Amsterdamse kerk, maar dat werd uiteindelijk afgelast. Het lijkt erop dat de extreem-rechtse activist Paul Peters een van de organisatoren is van het clubje. Hij werd eerder veroordeeld wegens het bekladden van joodse graven met hakenkruisen en teksten als "Juden raus". Verder was hij tot voor kort "kringbestuurder" bij de fascistische beweging Voorpost. En op de Facebook-pagina van Identitair Verzet zijn vooral de usual suspects van extreem-rechts actief. Daarbij is te denken aan Gertrud Bossdorf, de vriendin van Peters, en aan John Middelma van Voorpost. Verder reageren er types als Ben van der Kooi, die een aantal jaar geleden in de gevangenis zat als verdachte van een brandaanslag op een moskee, en Wesley Hols, kaderlid van de nazistische NVU. Hoe dan ook, met dit soort extreem-rechtse figuren in de gelederen en op de Facebook-pagina ligt het niet in de lijn der verwachting dat Identitair Verzet een grote Nederlandse beweging zal worden. Dat geldt echter niet voor de beweging in andere landen, zoals Frankrijk.

Gerrit de Wit

~ Blogs +

Een greep uit de pakweg 70 nieuwe artikelen, blogs, aankondigingen, verslagen en cartoons die op www.doorbraak.eu zijn verschenen sinds het vorige nummer van deze krant.

Een antwoord op "leninisme in de 21ste eeuw" (socialisme-discussie)

(9 april, Jelle Bruinsma)

In de leninistische visie gaat het erom de juiste personen aan de leiding te krijgen. Anarchisten en libertair-socialisten passen daarentegen een structurele analyse toe, en stellen dat het in grote machtsstructuren uiteindelijk relatief weinig uitmaakt of je Lenin, Rosa Luxemburg, Bakoenin, Stalin, Emma Goldman of Maina van der Zwan aan de leiding hebt. De positie waarin je je bevindt, creëert haar eigen belangen en dynamiek, en niemand is immuun voor zulke processen.

Duitsland: onderzoek rond nazi-terroristen moet staat beschermen

(25 april, Wolf Wetzel)

De vraag is dus niet hoe men de ondergedoken NSU-leden heeft kunnen vinden, maar wie hen zolang in bescherming heeft genomen. De poging om met de commissie nu pas de omvang van de terreur van de neo-nazi's te willen begrijpen, heeft niet tot doel de misdaden op te helderen, maar vormt een poging om de achtergrond van deze daden nog steeds aan het oog te onttrekken.

"Predictive policing": bij voorbaat verdacht

(29 april, Jacob Visser)

Het gevaar bestaat dat de uitkomsten van programma's als DataDetective als objectief worden gezien, vanwege de wetenschappelijke aura die er omheen hangt. Dit kan een vrijbrief voor de politie worden om mensen op basis van statistische gegevens staande te houden of te arresteren.

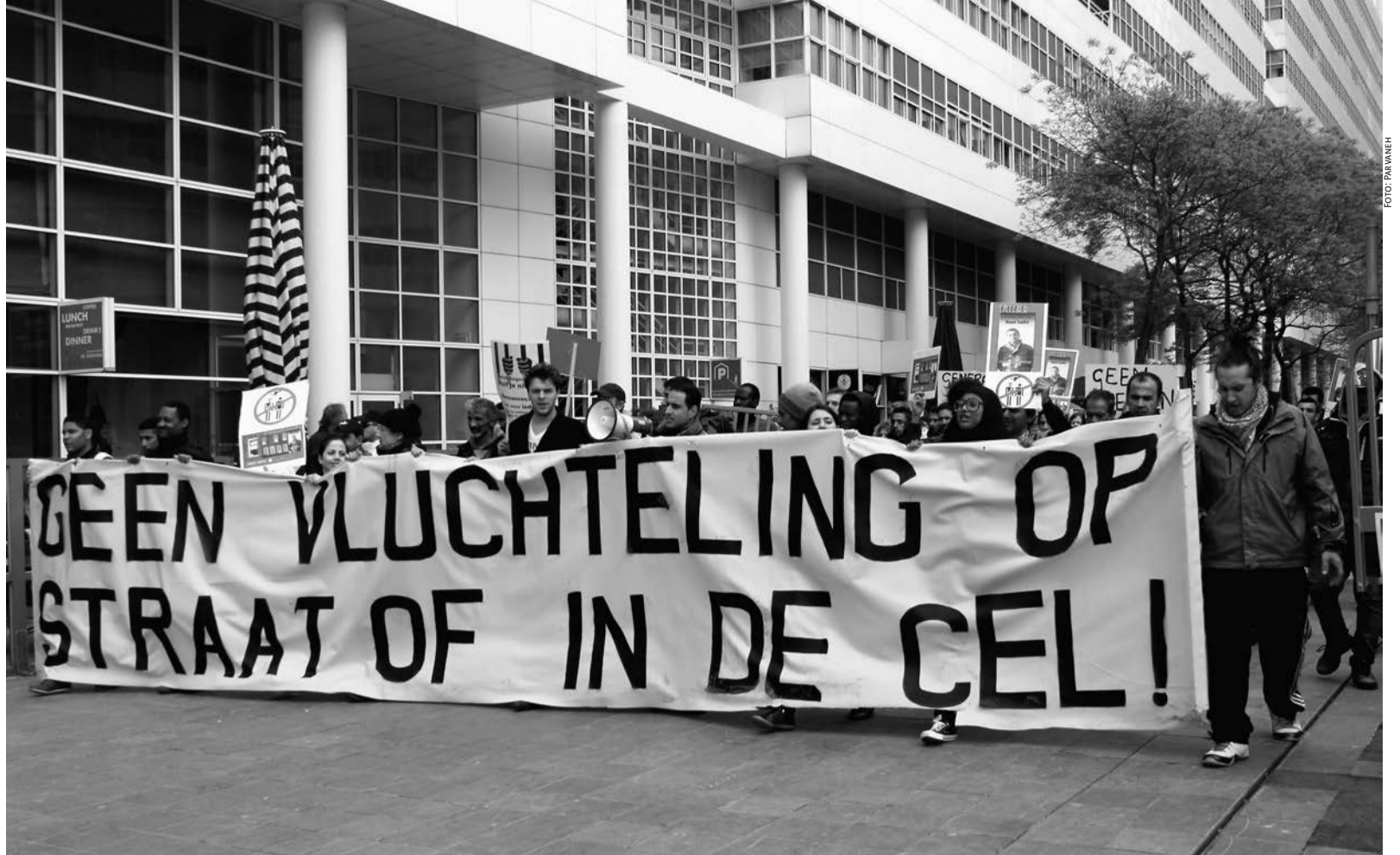
Noisejob: Wegens zes euro voor de leeuwen gegooid

(30 april, Lili Irani)

Ik kraak mijn hersens over de veronderstelde fraude of andersoortige wangedragingen die ik volgens Sociale Zaken zou hebben begaan, zo stiekem en achter mijn eigen rug om dat ik er zelf geen weet van heb, maar het ambtenarenapparaat blijkbaar wel.

Vluchtelingendemonstratie op
22 mei 2013 in Den Haag.

In de zomer van 2011 barstte een
moedige strijd van dakloze en
rechteloze vluchtelingen los die
nog steeds volop aan de gang is.
Tijd om een balans op te maken
van de voorgeschiedenis en het
verloop van die strijd, gezien
door de ogen van de Doorbraak-
activisten die erbij betrokken
waren.

Twoe jaar vluchtelingenstrijd tegen migratiebeheersing

Tot zo'n twee jaar geleden leek de overlevingsstrijd van vluchtelingen zich steeds meer buiten het gezichtsveld van de rest van de samenleving af te spelen. Steeds minder mensen leken zich iets aan te trekken van hun barre omstandigheden, die politici door de jaren heen doelbewust hadden veroorzaakt via hun beleid van migratiebeheersing. Het isolement van vluchtelingen was in de loop der jaren enorm toegenomen, zowel door de steeds repressievere uitsluitingspolitiek als door het benauwende sociale klimaat. Moslims in het bijzonder en "allochtonen" in het algemeen waren steeds meer tot zondebok bestempeld. Ondersteuning van en solidariteit met illegalen was verdacht gemaakt en vergaand afgebrokkeld. Vluchtelingen probeerden weliswaar nog steeds hulp te zoeken bij steungroepen, maar die konden vaak nauwelijks nog iets voor hen betekenen. Die groepen richtten zich vooral op individuele steun en weinig op collectieve strijd, wat het gevoel van dweilen met de kraan open aanmerkelijk versterkte. En flink wat van de grotere organisaties, zoals VluchtelingenWerk en INLIA, waren er zelfs toe overgegaan om via "vrijwillige terugkeer"-projecten de overheid te helpen bij het uitzetten van illegalen. Dergelijke projecten waren steeds centraler komen te staan in hun activiteiten en aandachtsgebieden. Bovendien was men het nog wel gevoerde gevecht om verblijfsvergunningen steeds meer gaan beperken tot smeebeden voor vluchtelingen die vanwege hun hoge aaibaarheidsfactor voldoende "schrijnend" bevonden konden worden. Hoe schofteriger het beleid werd, hoe meer dit soort organisaties hun brave verzoeken aan de beleidsmakers nog verder afzwakten.

De IND wees vluchtelingen jaar in jaar uit steeds sneller af en maakte het hen zo moeilijk mogelijk om een tweede verblijfsaanvraag te kunnen indienen en daarmee wel succes te hebben. Dat vluchtelingen aan de lopende band vanuit azc's op straat werden gegooid, dat ze werden uitgesloten, opgejaagd, opgepakt, gevangen gezet en vaak weer op straat gegooid, dat was al jaren aan de gang. Dat was niet nieuw voor ons, de Doorbraak-activisten die al sinds het begin van de jaren negentig veel ervaring hadden opgedaan met het ondersteunen van illegalen, zowel individueel als collectief. We hadden gezien hoe de protestcultuur en -infrastructuur die had geleid tot de pardonregeling van 2007, waardoor bijna dertigduizend vluchtelingen verblijfsrecht kregen, een paar jaar later was verschrompeld en verdwenen. Die strijd werd indertijd in humanitaire en kerkelijke kringen weliswaar behoorlijk breed gedragen, maar daarentegen veel te weinig bepaald door vluchtelingen zelf. De regie ervan lag zeker niet in hun handen. Na het afwickelen van de pardonregeling waren de protesten een zachte dood gestorven en verstomde de toch al zo beperkte parlementair-progressieve kritiek op het migratiebeheersingsbeleid steeds meer. Alleen kleine groepen in de radicaal-linkse hoek, zoals Doorbraak, probeerden nog verzet op te bouwen dat verder ging dan het soms nogal ritueel aandoend commentaar op de laatste dreigende verslechtering van het beleid, zoals dat nog af en toe in het parlementaire lobbycircus viel te beluisteren.

NOODOPVANG

Deze teloorgang hing nauw samen met de voorwaarden waaronder de pardonregeling tot stand was gekomen, zoals het beruchte bestuursakkoord. Daarmee had de rijksoverheid de gemeenten verplicht om de lokale noodopvangen voor vluchtelingen op termijn te sluiten. De bewindslieden en hun hoge ministerie-ambtenaren meenden dat de wildgroei aan noodopvangen, vaak opgezet onder invloed van lokaal protest en onder druk van kerken en belangenorganisaties, danig uit de hand was gelopen. Ze wensten de controle over de vluchtelingenopvang weer in eigen handen te krijgen. In ruil voor het breed ondersteunde verzoek om alle vluchtelingen die voor 1 april 2001 asiël hadden aangevraagd verblijfsrecht te geven, eisten de beleidsmakers dat de gemeenten hun handen zouden aftrekken van wat als een taak van de rijksoverheid werd beschouwd. Met de ontmanteling van de lokale noodopvangen werd gemeenten de autonomie ontnomen om in te grijpen waar de rijksoverheid tekort schoot. Zo hoopten de bewindslieden de protesten de kop af te slaan en te laten doodbloeden.

De pardonregeling ging vergezeld van een irritante "eens maar nooit meer"-retoriek. Allerlei politici deden het voorkomen alsof zo'n pardon een ramp was. Terwijl het tegen heug en meug door de parlementaire kermis heen werd geloodst, gaven de beleidsmakers

nadrukkelijk te kennen dat het nu over en uit was. Nooit meer mocht er nog gesproken worden over wat voor pardon voor wat voor soort mensen zonder verblijfsrecht dan ook. Vluchtelingen en vooral degenen die voor hen opkwamen, moesten beseffen dat de zaak voortaan potdicht zat. Zo werd het migratiebeheersingsbeleid dichtgetimmerd en afgegrensd, en de strijders ertegen het bos ingestuurd. De sociaal-democratische, humanitaire en kerkelijke pleitbezorgers van het pardon, in essentie autoriteitsgevoelig en trouw, sloten de rijen van de middenklasse waar de protesten voornamelijk uit waren voortgekomen. Ze waren verheugd dat er na zoveel jaren strijd eindelijk een oplossing voor een grotere groep vluchtelingen was gekomen. Velen slaakten een zucht van verlichting en staakten hun steun-, lobby- en actiewerk. De infrastructuur van de protesten, onder meer bestaande uit Van Harte Pardon-groepen met kritische en solidaire vluchtelingenondersteuners uit de kerkelijke en progressieve hoek, stortte al snel ineen. Het wel voortgaande kleinschalige radicaal-linkse verzet tegen het beleid kwam nog geïsoleerder te staan dan het toch al stond.

Daarna werd de maatschappelijke consensus over de grote lijnen van het beleid tegen vluchtelingen en migranten, gevoerd onder het motto "streng maar rechtvaardig", zo dominant dat Doorbraak-activisten er soms moedeloos van raakten. Hoe en met wie zou er nog een bres kunnen worden geslagen in de muur van de sociale en bestuurlijke apartheid? Waar en wanneer zou er zoveel zand in de raderen van de deportatiemachine kunnen worden gestrooid dat het uitsluit-, opsluit- en uitzetapparaat van de staat zijn vernietigende werk zou moeten staken? Een brede beweging tegen het beleid, die zowel een flink maatschappelijk draagvlak zou moeten hebben als een onverzettelijke principiële visie zou moeten uitdragen, leek verder weg dan ooit.

ZELFORGANISATIE

En toen was daar ineens het protest van vluchtelingen zelf, in de zomer van 2011. Uit het niets, zo voelde het althans voor ons als Doorbraak-activisten. Hun strijd kwam voort uit de ellende die de steeds verder doorgedrukte uitsluiting met zich meebracht. Daklozencentra in de grote steden bleken er meer en meer toe te zijn overgegaan om illegalen een slaapplek te weigeren. Nog meer dan voorheen waren afgewezen vluchtelingen overgeleverd aan een volkomen onveilig en ziekmakend leven op straat. Nu ze geen nachtopvang meer konden krijgen, bleken ze in actie te zijn gekomen, om te beginnen in Utrecht. Ze hadden een zelforganisatie opgezet, Vluchtelingen Op Straat (VOS). Op 27 september 2011 hielden ze een manifestatie in het centrum van Den Haag. De Doorbraak-activisten die deelnamen, keken verheugd en ook wel wat verwonderd om zich heen. Honderden vluchtelingen, vooral uit Somalië maar ook uit andere landen, schreeuwden leuzen, liepen rond met spandoeken, deelden folders uit en hielden praatjes op het podium. Voor het eerst sinds jaren, zo kwam het de Doorbraak-activisten tenminste voor, waren vluchtelingen zonder papieren massaal de straat opgegaan. Dat was niet alleen bijzonder omdat ze het risico liepen om gearresteerd te worden, maar ook omdat ze zichzelf hadden georganiseerd, de uithongeringpolitiek aanklaagden en scherpe eisen stelden aan de verantwoordelijke beleidsmakers.

Tijdens de manifestatie vielen ook de verwijtbaar naïeve toespraken te horen van sommige volksvertegenwoordigers die meenden dat "de politiek in Den Haag" nog niet voldoende op de hoogte zou zijn van de schrijnende omstandigheden waarin de vluchtelingen verkeerden. Alsof het beleid er niet al jaren doelbewust op was gericht om illegalen kapot te maken om hen zo te dwingen Nederland te verlaten. Maar die praatjes vielen in het niet bij de kracht waarmee de vluchtelingen op het podium voor zichzelf opkwamen. Zij wisten wel beter, zij hadden aan den lijve ondervonden hoe de uithongeringpolitiek uitpakte. Zij zouden zich dan ook geen knollen voor citroenen laten verkopen. Die middag botste de droomwereld van de goedbedoelende progressievelingen met de genadeloze werkelijkheid aan de uiterste onderkant van de samenleving. Zulke botsingen zouden zich later vaker voordoen, naarmate de strijd van de vluchtelingen meer vorm kreeg en intenser werd.

Voor de Doorbraak-activisten was de manifestatie een gedenkwaardige ervaring. We spraken die middag uitgebreid met een heleboel strijdende vluchtelingen. We

namen interviews af voor onze krant en website, en hielden ook daarna steeds contact met de woordvoerders van hun zelforganisaties. Zo kwamen we veel te weten over hun omstandigheden, achtergronden en strijd. Hoewel we toen nog niet konden vermoeden waar hun protest van onderop heen zou gaan, voelden we al wel dat er iets aan het veranderen was. In de daaropvolgende maanden werd onze politieke intuïtie bevestigd: er was een tijd aangebroken waarin er niet langer meer alleen maar gesproken werd over vluchtelingen, maar ook actie werd gevoerd door vluchtelingen. Ze lieten hun eigen stem horen, met eigen verlangens, wensen en eisen, met eigen zelforganisaties en woordvoerders. Niet langer meer moesten vluchtelingen opdraven als zielige gevallen die in mediashows van de middenklasse over de bol konden worden geaaid, want nu hadden ze met eigen middelen en mogelijkheden de regie over hun eigen strijd en leven opgepakt en zich met al hun hoop en wanhoop geparachteerd in de publieke opinie. Niet langer meer waren ze gedwongen om lijdzaam toe te zien hoe tegen hun belangen in allerlei ingedutte en ingepolderde organisaties al bij voorbaat water bij de wijn deden om beleidsmakers tevreden te stellen die toch nooit overstag zouden gaan, zolang dit soort dubbelzinnige lieden slechts bleven bedelen om een onsje minder onrecht. Niet langer meer konden de vluchtelingen worden weggezet als objecten, als pionnen waarmee anderen naar believen konden schuiven, want ze waren subjecten in de strijd geworden, mensen die in klare taal respect en een menswaardig bestaan eisten. "Wij zijn hier en wij blijven hier", luidde hun zelfbewuste en strijdbare lijfspreuk.

GENERATIE

Achteraf gezien vormde de manifestatie het startschot van de opstand van de vluchtelingen. Vanzelfsprekend waren we ons ervan bewust dat vluchtelingen al jarenlang en zelfs al decennialang een dagelijkse overlevingsstrijd aan het voeren zijn. Hun gevecht op leven en dood was op die dag weliswaar niet begonnen, maar wel collectiever gemaakt en in de openbaarheid getreden. Doorbraak wilde de strijd tegen het migratiebeheersingsbeleid altijd samen met vluchtelingen en migranten aangaan. We wilden geen acties en campagnes opzetten zonder eerst contact en samenwerking te hebben gevonden met de mensen tegen wie het beleid zich richtte. Altijd hoopten we zelforganisaties te vinden die hun nek konden en wilden uitsteken en de fundamenten van het beleid ter discussie wensten te stellen. Maar veel illegalen waren zo bezig om in hun eentje te overleven dat ze er niet in slaagden om samen met anderen een vuist te maken en de machthebbers uit te dagen. Ze waren moe, hongerig, uitgeblust en somber. Ze hadden vaak niet de energie, de motivatie en de inspiratie om zich met politiek activisme te bemoeien. Dat was volkomen begrijpelijk, maar tegelijk ook jammer. Maar nu leek er een nieuwe generatie afgewezen vluchtelingen te zijn opgestaan, de vluchtelingen die niet hadden kunnen profiteren van de pardonregeling, zij die na 1 april 2001 asiël hadden aangevraagd, vervolgens waren afgewezen en uiteindelijk op straat waren beland. Een nieuwe generatie, die niet uitgezet kon en wilde worden, die opgesloten zat in de gevangenis die Nederland heet en die naar vrijheid en menswaardigheid snakke.

Dat het niet ging om een eenmalige vluchtelingenactie, bleek al snel. Eind november werden achttien Somaliërs vanuit het azc in Ter Apel op straat gezet. Ze bouwden daarop demonstratief voor de deur van het azc een tentenkamp, dat deed denken aan het begin van de Occupy-beweging. De vluchtelingen eisten toegang tot onderdak, eten, inkomen, kortom: tot een menswaardig bestaan. Doorbraak had in het noorden nauwelijks leden, waardoor het voor ons helaas niet haalbaar was om de actie flink te ondersteunen. Wel gaven we zoveel mogelijk bekendheid aan de tentenkampstrijd, wat we ook in het vervolg zouden blijven doen. Dit eerste actiekamp, dat nog maar door weinigen werd ondersteund, werd al snel ontruimd. De vluchtelingen werden door de overheid op een geniepig manier in de val gelokt en opgepakt. Maar ze bleken goed georganiseerd, en lieten niet met zich sullen. Met een actie in Utrecht klaagden ze de staatsrepressie aan. De VOS-activisten bleken niet bevreesd om de confrontatie met de staat aan te gaan. We hadden grote bewondering voor hun moed en doorzettingsvermogen.

LUCIFER

Eind december volgde een nieuw tentenkamp, weer in Ter Apel. De overlevingsstrijd van vluchtelingen ging door en daarom gingen ook hun tentenkampen door. De IND en de rest van het staatsapparaat waren voorlopig nog niet hen af, dat was wel duidelijk. Sterker nog, we kregen langzamerhand de indruk dat de tentenkampstrijd wel eens van lange adem zou kunnen zijn. We raakten geïnspireerd door hun strijdbaarheid, die in Ter Apel en omgeving opzien baarde en beleidsmakers in Den Haag verontrustte. Een enigszins in de buurt wonend Doorbraak-lid bezocht het kamp en bracht wat spullen voor de verkleumde vluchtelingen mee. Dit keer leidde de actie niet tot arrestatie, maar tot een aanbod van de autoriteiten. Voorlopig hadden de vluchtelingen weer onderdak. Een paar maanden later, in mei 2012, viel de opstand van de vluchtelingen ook voor hun tegenstanders niet langer meer te ontkennen. Zo'n 65 Iraakse vluchtelingen waren een tentenkamp begonnen, opnieuw op het grasveld voor het aanmeldcentrum in Ter Apel. Het protest werd groter, dreigender en hoopvoller, en kreeg ook veel meer ondersteuning. Het verheugde ons dat niet alleen Somaliërs zich bleken te hebben georganiseerd, maar ook Irakezen. Hoe meer nationaliteiten en hoe meer zelforganisaties bij de tentenkampstrijd betrokken zouden raken, hoe beter.

We hoopten dat het beleid door de acties meer onder druk zou komen te staan. We wisten dat radicaal-linkse activisten in hun eentje nauwelijks invloed hadden. Maar misschien waren de vluchtelingen zelf, samen met zoveel mogelijk ondersteuners, wel in staat om de beleidsmakers in het defensief te krijgen en uiteindelijk te dwingen om hun uithongeringpolitiek bij te stellen. De tentenkampstrijd sprak tot de verbeelding van veel activisten, waaronder anarchisten en Occupy-ers, omdat de eisen van de vluchtelingen overeenkwamen met hun "geen grenzen"- en "geen mens is illegaal"-visie en omdat de acties open, basisdemocratisch en van onderop waren opgezet. De strijd werkte ook aanstekelijk op andere solidaire mensen, die al langer rondliepen met bezwaren tegen het beleid en daar nu ook iets concreets mee konden doen. De vluchtelingen zorgden zo voor een opleving van activisme en solidariteit. Het kamp groeide snel uit tot tweehonderd vluchtelingen van diverse nationaliteiten en kende op z'n hoogtepunt zelfs meer dan driehonderdvijftig inwoners. De Haagse beleidsmakers probeerden via neponderhandelingen zonder enige inhoud de strijd op een dood spoor te zetten. Maar de afgevaardigden van de vluchtelingen lieten zich niet afschepen. Er lag een eis van onderdak en verblijfsrecht op tafel en ze wensten zich niet te laten weggagen. Dit is een vluchtelingenopstand die jullie maar beter serieus kunnen nemen, zo gaf hun houding aan.

De steun aan het kamp groeide uit tot een ongekeerde omvang. Niet alleen steun- en actiegroepen en andere belangenorganisaties, maar ook steeds meer individuen uit alle hoeken en gaten van de samenleving, wit en zwart, man en vrouw, meldden zich om een bijdrage te leveren. Doorbraak riep op om spullen te brengen en geld over te maken. Wat kunnen we nog meer doen, vroegen we ons af. Hoeveel menskracht hebben we, hoeveel tijd? Als we er meer energie in willen steken, kunnen we dat dan wel waarmaken, gezien de grote afstand tussen Ter Apel en verreweg de meeste Doorbraak-leden? Net toen we op het punt stonden om onze solidariteit meer vorm te geven, maakten de autoriteiten het kamp met de grond gelijk. Zoals zoveel anderen waren we woedend. Maar dit was niet het einde van de strijd. De vluchtelingen gingen die zomer door met een tentenkamp voor de ingang van het IND-kantoor in Den Bosch en met acties in Arnhem, Zwolle, Grave en Heerlen. Een paar Doorbraak-activisten bezochten de actie in Den Bosch, gaven de vluchtelingen wat spullen en maakten later ook nog geld over voor de gehuurde wc's. De protesten bleken zich over het hele land te verspreiden. Alsof iemand een lucifer bij wat droog hout had gehouden, waardoor een vuur was opgelaaid dat niet makkelijk meer te blussen was.

INFRASTRUCTUUR

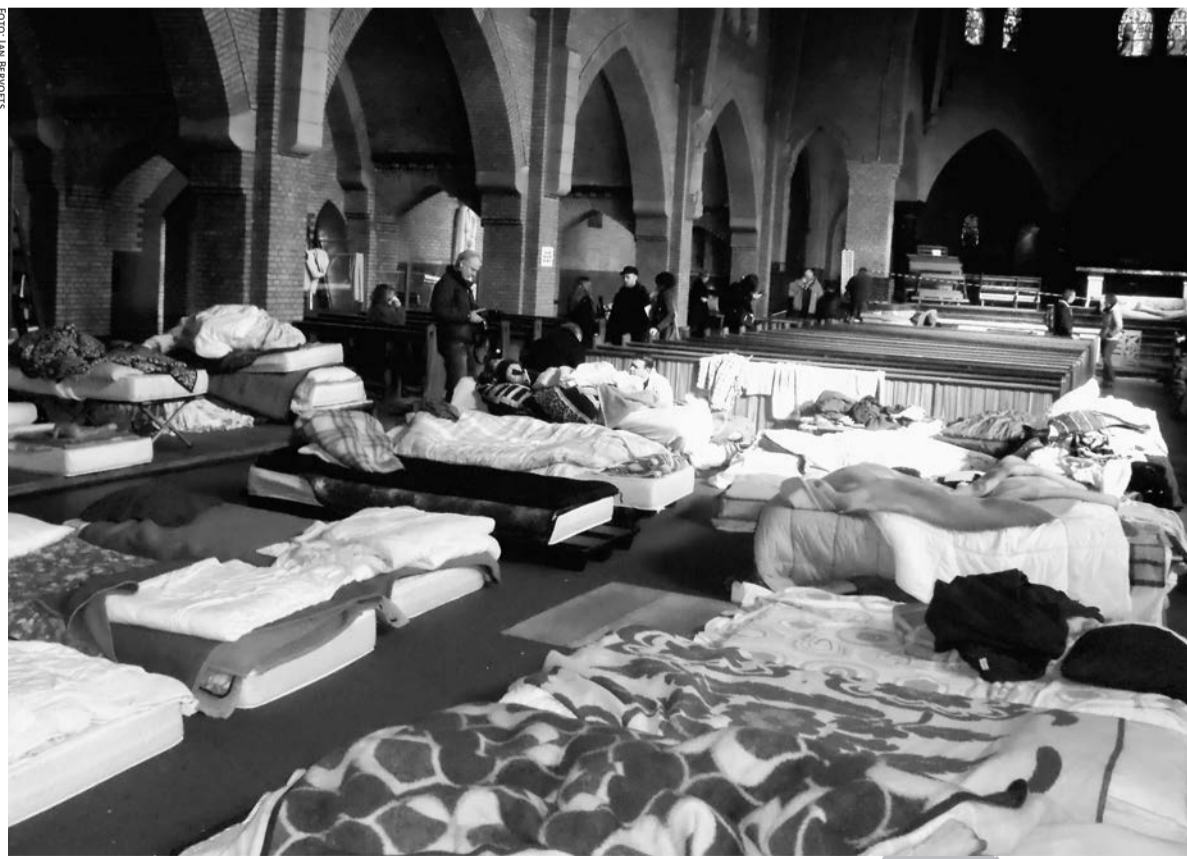
Na opnieuw een tentenkamp in Ter Apel, na de zoveelste ontruiming en na een kamp bij het gemeentehuis in Sellingeren, vlakbij Ter Apel, volgde er een ontwikkeling die voor de bijdrage van Doorbraak aan de strijd ingrijpende gevolgen had. De tentenkampacties sloegen namelijk over van het noorden en oosten naar het westen. In september begonnen Iraakse vluchtelingen een tentenkamp vlakbij station Den Haag Centraal. Ze wilden zo dicht mogelijk in de buurt van de macht komen, daar waar de regering, het parlement en de ministeries beslisten over hun leven, daar waar de uithongeringpolitiek werd uitgedacht en de deportatiemachine op gang werd gehouden. De Irakezen kwamen in contact met activisten van Anti-Fascistische Aktie (AFA), en samen met andere ondersteuners bouwden ze, ondanks veel tegenwerking van de gemeente Den Haag, een actiekamp op.

Voor Doorbraak bood dit nieuwe kamp meer mogelijkheden tot ondersteuning, omdat flink wat actieve leden in Zuid-Holland wonen, vooral in Leiden. Maar we moesten ons wel eerlijk afvragen in hoeverre we medeverantwoordelijkheid voor de infrastructuur van het kamp zouden kunnen dragen. We waren ervan doordrongen hoezeer we meegezogen zouden kunnen worden, als we ons eenmaal volledig zouden gaan storten in de hele gang van zaken in en om het kamp. Konden we dat opbrengen? Wilden we dat ook, gezien onze andere activiteiten, waaronder de tijdrovende campagne tegen dwangarbeid die inmiddels vooral in Leiden op stoom was gekomen? We spraken af dat twee Doorbraak-activisten zich meer op de voorgrond met het kamp zouden gaan bezighouden. Zij stonden meer in de frontlinie, legden contacten met de vluchtelingen en hielpen mee met de opbouw van het kamp. Op de achtergrond waren andere Doorbraak-activisten actief die met name artikelen schreven over de ontwikkelingen op en rond het kamp en feedback gaven aan de twee Doorbrakers in de frontlinie. Verder riep Doorbraak weer op om spullen langs te brengen en geld te geven, wat we zelf in de loop der tijd ook af en toe deden.

MIDDENKLASSE

We zagen voor onszelf vooral een rol weggelegd bij het vermaatschappelijken van de strijd, bij het kweken van goodwill en het stimuleren van solidariteit met de vluchtelingen. Die strijd diende zich niet geïsoleerd en anoniem in de marge van de samenleving af te spelen, maar moest de maatschappij worden ingetrokken. Daarom begonnen we een steunverklaringsactie. Door een digitale steunverklaring in te sturen konden organisaties en individuen zich solidaire verklaren met de strijd van de vluchtelingen van het Haagse tentenkamp, dat inmiddels "Recht op bestaan" heette en ook de beschikking had over een eigen website en een Facebook-pagina.

Kort na Den Haag ging ook in Amsterdam een tentenkamp van start. Dat leidde al snel tot grotere bekendheid en ook meer steun. De Haagse vluchtelingen organiseerden voortdurende acties bij onder meer de Tweede Kamer en de IND. De tentenkampstrijd werd een begrip, een hot item. De publiciteit nam toe, ook in mainstream media, en velen voelden zich erbij betrokken. ► ► ► Lees verder op pagina 10

Vluchthuis in Den Haag.

Demonstratie op
23 maart 2013 in
Amsterdam.

FOTO: JAN KEES HELMS

► ► ► *vervolg van pagina 9*

Maar de grotere bekendheid had ook een schaduwzijde. Als van de strijd van onderop voldoende dreiging uitgaat, dan komen vroeger of later middenklassekrachten los die erop zijn gericht om die strijd in te kapselen, af te zwakken en om te buigen. Historisch gezien is dat steeds de rol van de sociaal-democratie geweest, die het belang van staat en kapitaal diende door de arbeidersbeweging onder controle te brengen en arbeiders zoveel mogelijk te integreren in het kapitalisme. Bij vluchtelingenstrijd van onderop valt een vergelijkbaar proces te zien, waarbij niet alleen sociaal-democraten, maar ook mensen uit humanitaire en christelijke kringen er als de kippen bij zijn om zich ermee te gaan bemoeien. Dat valt niet te voorkomen. Sterker nog, als zoiets bij strijd van onderop niet plaatsvindt, dan is die strijd niet krachtig en dreigend genoeg, zo zou je kunnen zeggen. Altijd loopt zo'n gevecht het risico dat welgestelde leden van de middenklasse de boel komen kapen, zich de leiding of het woordvoerderschap van de actie of campagne toeëigenen, en zich met een dubbele pet op tussen de vluchtelingen en de overheidsdienaren nestelen. De rol die ze spelen, blijft vaak vaag en ondoorzichtig. Nu eens spreken ze met de ene pet op, dan weer met de andere. De sterkte van de strijd hangt voor een belangrijk deel af van het vermogen van de vluchtelingen om deze middenklassers het nadeel van de twijfel te geven en zich niet af te laten brengen van de weg die ze ingeslagen zijn. Natuurlijk kunnen ze de middenklassers instrumenteel gebruiken, maar dat blijft altijd een risico. Het is een van de lastigste vraagstukken in de strijd: wie kan voldoende vertrouwd worden.

SPANNINGSVELD

Helaas werden beide tentenkampen enkele maanden later op een schandalige manier ontruimd. Maar de vluchtelingen en hun ondersteuners wisten van geen wijken. Ze namen hun intrek in kerken die voor dat doel werden gekraakt. Het paste in de sfeer van de strijd dat die kerken niet werden aangeboden, maar moesten worden veroverd. Als de tentenkampvluchtelingen vanuit de bovenlaag van de samenleving na veel missten en maren onderdak kregen aangeboden, dan betrof het steeds een flutaanbod onder de smerige voorwaarde van "vrijwillige terugkeer" naar hun landen van herkomst. Daar moeten ze het dus niet van hebben. Ze moeten blijven vertrouwen op eigen kracht en inzicht. En ze moeten de regie over hun eigen strijd niet uit handen geven. Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan, want hoe meer individuen en organisaties zich met de vluchtelingenstrijd bemoeien, hoe meer risico er is dat die strijd verwatert en doodloopt. Maar zonder de kans op meer steun aan te grijpen, kunnen de vluchtelingen de strijd niet winnen. Dat is het spanningsveld: meer bemoeienis met de strijd biedt zowel een risico als een uitdaging.

Die spanning werd zeker voelbaar in de aanloop naar de landelijke demonstratie op 23 maart in Amsterdam, waar zo'n tweeduizend mensen aan deelnamen. Tijdens die actie kregen ook behoorlijk wat politici een podium aangeboden om hun zegje te doen over het keiharde beleid, dat mede door hun eigen partijen tot stand is gekomen. Ze lieten het na om kritische noten te kraken en bleken de vluchtelingen in feite nauwelijks iets te bieden te hebben. Dat zagen radicaal-linksen al lang van tevoren aankomen. Maar voor Doorbraak betekent zoiets niet dat vluchtelingen en hun ondersteuners zich dan maar afzijdig moeten houden van de parlementaire politiek. Er is voor vluchtelingen weinig keuze. Ze moeten overleven, willen eten, hebben een dak boven hun hoofd nodig, en verlangen naar een menswaardig bestaan. Niet als abstract idee, maar als concrete behoefte. Niet over een paar jaar, maar hier en nu. Ondersteuners kunnen hen dat nauwelijks bieden. Daarom zoeken ze de parlementaire politiek op. Niet omdat het voor dakloze en rechteloze vluchtelingen zo leuk is om een kopje thee te drinken en te keuvelen met parlementariërs, waarna ze weer de straat op worden gestuurd. Maar omdat het nodig is, omdat er kansen moeten worden gecreëerd, omdat het blijkbaar niet anders kan, in elk geval nu niet. Omdat er ergens een oplossing vandaan moet komen, hoe en waar dan ook.

Grotere gevestigde organisaties zijn door de vluchtelingenstrijd van de laatste twee jaar links ingehaald. Ze stonden erbij, keken ernaar en bleven lange tijd afzijdig, totdat er wat te halen viel. Totdat ze hun eigen agenda konden inbrengen en hun spel met de dubbele pet konden gaan spelen. Ze hadden zich in het verleden al lang en breed neergelegd bij de fundamenten van het beleid en leverden alleen nog maar wat detailkritiek. VluchtelingenWerk, INLIA, Kerk In Actie, Amnesty International, geen enkele van dit soort ngo's, die hun mond vol hebben over de mensenrechten, ging in het openbaar pal achter de eisen van de vluchtelingen staan. En ze waren zeker niet dag en nacht in de tentenkampen en de gekraakte kerken te vinden om bergen

werk te verzetten, acties voor te bereiden en moedig de arrogantie van de macht te trotseren, zoals dat gold voor AFA-activisten, krakers, andere linksen, solidaire buurtbewoners en anderen die voor de vluchtelingen partij kozen en bleven kiezen. De ngo's hebben te maken gekregen met een plots omhoog geschoten fundamentele kritiek op het beleid, kritiek die letterlijk op straat is komen te liggen, brutaal, ongezouten, onverzettelijk, kritiek die niet langer in het verdomhoekje gestopt kan worden. Ze proberen bij de strijd aan te haken, soms uit een soort betrokkenheid, maar vaker met de inzet om de vluchtelingen te ontmoedigen, om hen ertoe aan te zetten om de strijd maar op te geven en "vrijwillig" terug te keren. Het aanklappen en aanpappen gaat de ngo's, de politici en al die andere hotemetoten slecht af. Want daarvoor is de kloof te groot tussen de uitgehongerde onderkant en de weldoervoede bovenlaag van de samenleving. Daarvoor is de confrontatie te heftig tussen enerzijds de politieke partijen en belangenorganisaties die een bijdrage leveren aan de migratiebeheersing, en anderzijds de vluchtelingen die daar het slachtoffer van zijn.

HONGERSTAKING

De geest van strijd van onderop, zoals die de harten en hoofden van vluchtelingen en hun ondersteuners inmiddels heeft doordeesemd, die fighting spirit met een houding van onverzettelijkheid, het vertrouwen op eigen kracht en de principes van zelforganisatie, basisdemocratie, collectiviteit, autonomie, de regie van de strijd in eigen hand houden, alert blijven op wie je vrienden en wie je vijanden zijn, en eerst zien en dan geloven, dat allemaal is inmiddels ook overgeslagen naar vluchtelingen die zitten opgesloten in uitzetgevangnissen. Daar zitten ook vluchtelingen vast die eerder deelnamen aan de tentenkampstrijd. De strijd buiten wordt dus binnen voortgezet, onder nog zwaardere omstandigheden, met veel minder mogelijkheden en middelen, en zonder het beetje vrijheid dat vluchtelingen buiten de gevangenis in elk geval nog hebben. Dat bleek op 5 mei, toen het No Border Netwerk een solidariteitstour hield langs drie detentiecentra en contact kon leggen met opgesloten vluchtelingen die in hongerstaking bleken te zijn gegaan. Die hongerstaking groeide uit tot een collectieve actie in meerdere gevangnissen waar op z'n hoogtepunt meer dan honderd vluchtelingen aan meededen. Een aantal van hen ging zelfs in dorststaking. Als een uiterst wapen zetten ze hun eigen lichaam en leven in om een menswaardig bestaan af te dwingen.

Opnieuw waren het radicaal-linkse activisten, met name uit de hoek van het No Border Netwerk, de Werkgroep Deportatieverzet en Occupy, die het voortouw namen tot solidariteit met en steun aan de strijdende vluchtelingen. Ze onderhielden dagelijks telefonisch contact met hen en organiseerden lawaaidemonstraties bij de detentiecentra. Ook brachten ze verhalen van de vluchtelingen naar buiten, vol aanklachten tegen het gevangenisregime, tegen gevangenisbewakers die hen aan de lopende band treiterden en mishandelden, en tegen het systematisch martelen door vluchtelingen die al dagen niet hadden gegeten en gedronken, af te sonderen in kale en ijsskoude isoleercellen. Zo hoopte de staat het verzet de kop in te drukken. Maar de weerbaarheid en het doorzettingsvermogen van de gevangenen bleek aan het ongelooflijke te grenzen. Binnen en buiten de gevangenis zijn de strijdende vluchtelingen nauwelijks klein te krijgen.

Zoals bij de strijd buiten, bemoeiden grote gevestigde belangenorganisaties zich ook met de honger- en dorststaking binnen. Terwijl de gevangenen niet minder dan de volle vrijheid eisten, en wel hier en nu, zetten welgestelde middenklassers hun dubbele pet van mede- en tegenstander weer eens op. In plaats van te pleiten voor afschaffing van alle vormen van vrijheidsberoving waaraan de staat zich ten opzichte van mensen zonder verblijfsrecht schuldig maakt, ging menig ngo zich hard maken voor een andere vorm van "toezicht houden" op de vluchtelingen of voor een kortere termijn van opsluiten. Maar vluchtelingen hunkeren er niet naar om drie maanden in een cel te zitten, in plaats van zes. Ze wensen geen elektronische enkelband waarmee de staat hen in de gaten kan houden. Ze verwerpen "de vrijheidsbeperkende locaties", verhullend taalgebruik waarmee alleen maar een soort semi-gevangnissen wordt aangeduid. Ze willen niet langer meer onder controle van de staat staan. Ze willen hun eigen leven kunnen bepalen. En daarom vechten ze voor vrijheid en menswaardigheid, in dit land. Want ze zijn hier en ze blijven hier.

Harry Westerink

Vluchtelingen ook geïnspireerd door Iraanse Opstand en Arabische Lente

De nieuwe generatie vluchtelingen lijkt bij hun strijd beïnvloed en geïnspireerd door onder meer de Iraanse Opstand van 2009 en de Arabische Lente en Occupy-beweging van 2011. De geest van autonoom en decentraal verzet die bij al deze bewegingen leefde, lijken we vandaag de dag ook terug te zien bij de nieuwe vluchtelingenbeweging in West-Europa. We praten daarover met Doorbraak-lid Taha Zeinali, die betrokken was bij de Iraanse Opstand en intensief contact onderhoudt met vluchtelingen in diverse landen.

Bijna vijftig jaar na de val van de Berlijnse muur is er van het oude communisme in veel landen niet veel meer over, en zijn jongeren overal op zoek naar nieuwe vormen van verzet en organisatie. In Iran was links al eerder weggevaagd. Zeinali: "Na de Islamitische Revolutie van 1979 is een groot deel van de linkse oppositie in Iran geëxecuteerd of naar het buitenland gevlucht. De rest collaboreerde met het regime. Daardoor konden nieuwe generaties jongeren op zoek naar vrijheid niet bij oude communisten terecht. In de jaren vooraf aan de opstand van 2009 bediscussieerden vooral studenten intensief de vormen van actie en organisatie die het beste zouden werken, maar het bleef bij theorie, ook vanwege de enorme repressie. Er heerst in Iran een enorm anti-religieus vrijheidsgevoel, maar de meeste activisten raakten pas tijdens, en vooral door, de opstand werkelijk gepolitiseerd. Ze werden heel anti-autoritair en verzetten zich tegen alle partijen, inclusief de reformistische."

Miljoenen mensen gingen de straat op, hoe werd dat georganiseerd?
"De eerste protesten werden opgezet door de reformisten, maar die verloren gaandeweg de controle. De mensen gingen meer en meer zelf, ter plekke, besluiten wat te doen. Mensen die elkaar niet persoonlijk kenden, ontmoetten elkaar op straat tijdens de demonstraties en de gevechten met de politie. Ze stonden schouder aan schouder, en spraken dan af om de volgende dag daar en daar verder te gaan. Er was geen formele organisatie van onderop, maar allerlei vriendengroepen discussieerden wel dagelijks op straat over de strategie, over hoe de opstand mogelijk verder te brengen was. Er was echter geen sprake van een voorhoede die het allemaal bepaalde, en de meeste deelnemers aan de protesten waren niet persé politiek of klassenbewust. Wel ontstond er gaandeweg een groot informeel netwerk van zulke vriendengroepjes, die elkaar oorspronkelijk alleen kenden van cyberspace, waar sommigen bijvoorbeeld een eigen weblog hadden. Via die weblogs werd dan informatie doorgespeeld."

Werden de actiemethoden en slogans ook zo decentraal en ad hoc bepaald?
"Ja, de repressie nam snel toe en de manier van actievoeren werd daar steeds op aangepast. Als je ging demonstreren, sprong de politie er meteen bovenop. Je kon dan ontsnappen of tegenstand bieden, en dat deden de meer radicalen dan. We pakten wat voorhanden was: bakstenen, verkeersborden en straatmeubilair."

Toen er traangas werd ingezet, kwamen we de volgende dag met een doek voor onze mond en neus terug. We maakten vuur. De radicalere methoden en slogans werden niet van te voren bedacht, maar ontstonden in reactie op de repressie en de algemene politieke situatie. Maar uiteindelijk won de repressie, kwamen er minder mensen en hebben we de opstand verloren."

Hebben opstanden zoals in Iran en de Arabische landen een directe invloed op de protesten van vluchtelingen hier?

"Veel van de vluchtelingen zijn pas links geworden in Europa, door de repressie en uitsluiting die ze hier dagelijks meemaken. Daar kan de Arabische Lente wel een rol bij spelen, want die zet aan het denken: als ze daar de straat op durven om een beter leven te eisen, dan kan ik dat hier ook. Door tegen de strenge regels in opstand te komen, krijgen ze zelfvertrouwen en kunnen ze gaandeweg een progressieve kijk ontwikkelen. Neem het vluchtelingenprotest in Duitsland, dat vergelijkbaar is met dat in Nederland. Het begon daar met gevluchte linkse activisten uit Iran. Die waren ontevreden, en zagen vanuit hun ervaringen mogelijkheden tot protest. Ze wilden zich samen met anderen in dezelfde situatie organiseren, maar niet namens die anderen praten, of namens een of andere partij of organisatie."

Hebben de protesterende vluchtelingengroepen over het algemeen een links karakter?

"Jazeker. Ze vinden het bijvoorbeeld erg belangrijk dat iedereen mee kon doen, ongeacht afkomst. Tijdens de protesten in Duitsland liepen de activisten echter tegen allerlei vormen van onderling racisme en nationalisme aan, maar daar zijn ze met z'n allen uitgekomen. Ook seksisme en homofobie werden uitgebreid bediscussieerd, maar die problemen waren moeilijker te overwinnen. Om verzet op te bouwen en dit soort kwesties aan te kunnen pakken is een linkse gezindheid nodig. Meer liberaal of conservatief ingestelde vluchtelingen doen sowieso meestal niet mee aan de protesten. Die verzinnen liever argumenten waarom de regering niet anders zou kunnen. Ze denken mee met de heersende macht en bekritisieren links."

Net als de activisten van Occupy en de Arabische Lente bouwen de vluchtelingen ook tentenkampen.

"In Duitsland begonnen de vluchtelingen hun campagne met het opzetten van tenten midden in de stad. Zo brachten ze hun verhaal naar het centrum van de samenleving. Asielzoekerscentra zitten immers altijd ver weggestopt, buiten het zicht van de andere mensen. Maar toen ze nog steeds weinig aandacht bleken te krijgen, begonnen ze een hongerstaking en naaiden sommigen zelfs hun mond dicht. Dat bracht echt wat teweeg. Daarna begonnen ze marsen te organiseren tussen verschillende steden. Zo ontwikkelden ze hun acties al naargelang de situatie het vroeg. Op elke actie volgt een reactie en daarop verzinnen ze weer nieuwe acties of passen ze de lopende aan. Er is vooraf geen grote strategie uitgedacht, en ze weten ook niet wat uiteindelijk de oplossing zal brengen. Zo ging het ook in Iran en bij de latere opstanden in de Arabische landen."

Ellen de Waard
Eric Krebbers

Iraanse opstand van 2009.

~ Blogs+

Ook tweede viering Dag van de Arbeid in Leiden zeer geslaagd

(2 mei, Eric Krebbers)

Vandaag werd op het plein voor het Leidse dwangarbeidcentrum DZB opnieuw de Dag van de Arbeid gevierd. Gisteren gaf de directie van het centrum plots een vrije dag. Dat was een poging om een uitbreiding van de contacten te voorkomen tussen dwangarbeiders en actievoerders die samen die dag zouden vieren.

De huichelaars van de Partij van de Arbeid

(15 mei, Piet van der Lende)

Natuurlijk moeten wij er ons ook van bewust worden dat eventuele kritiek op het krankzinnige kapitalistische productiesysteem, waarin al die bedrijven onder concurrentieverhoudingen produceren, geen zin heeft, op zich improductief is, nee, je kunt beter in je eigen omgeving samen met de grote bedrijven, die ook wel wat sponsorgeld willen geven, mooie projectjes opzetten.

Neo-liberalisme op school

(16 mei, Andreas Hellgermann)

Nu is het ongetwijfeld nuttig als jongeren al vroeg leren om te gaan met toekomstige levenssituaties, leren om handelingsbekwaam te blijven. Maar: wat gebeurt er als de situatie zelf verkeerd is, wanneer de omstandigheden als geheel in twijfel getrokken moeten worden, als het er om gaat eens het geheel in ogenschouw te nemen? Juist dat wordt niet geleerd!

Indonesië-weigeraars moeten worden geprezen voor hun moed

(22 mei, Harry Westerink)

Uit dat onderzoek is onomstotelijk vast komen te staan dat het platbranden van het dorp moet worden beschouwd als een van de vele gruwelijke oorlogsmisdaden van het Nederlandse leger in Indonesië. Eerherstel voor militairen die weigerden om zich aan dergelijke misdaden schuldig te maken, is dan ook volkomen op zijn plaats.

Turkije: Taksim-plein viert de overwinning na hevige protesten

(3 juni, Taylan Devrim)

Erdogan hanteerde een slimme tactiek door te doen alsof hij vooral de enorme macht van het leger wilde afbouwen en een nieuwe democratische grondwet ging opstellen. Zo kreeg hij aanzienlijk wat liberalen achter zich. Die kwamen echter bedrogen uit.

Van internationalisme naar anti-nationalisme

Duits nationalisme vlak na de val van de Muur in 1989.

+Boek*

Het herkennen en bekritisieren van nationalisme is zacht gezegd niet het sterkste punt van veel linkse activisten en bewegingen. Nationalistische geluiden waren de afgelopen vijftien jaar helaas maar al te vaak te horen bij de beweging tegen “de globalisering” en later bij die tegen de oorlogen in het Midden-Oosten. Ook Occupy bleef er in het begin niet van verschoond. Met zijn boek “Against the nation” wil Robert Ogman de linkse beweging in vooral de VS bekend maken met het anti-nationalisme, aan de hand van de strijd en analyse in Duitsland sinds de val van de Berlijnse muur.

Ogman beschrijft haarscherp het nationalisme dat de anti-globaliseringsbeweging van de tweede helft van de jaren negentig parten speelde. Vanuit die beweging kwamen activisten onder meer op voor allerlei “nationale culturen” en “volken” die door “de globalisering” bedreigd zouden worden. Veel deelnemers aan die beweging zetten in op de versterking van nationale staten om “de globalisering” een halt toe te roepen. En men ging daarbij bondgenootschappen met extreem-rechtse stromingen niet altijd uit de weg. In sommige kringen van activisten leefde zelfs het idee dat er een apart lokaal, productief en goedaardig kapitalisme bestond dat beschermd diende te worden tegen een losgemaakt en roofzuchtig internationaal “financieel kapitaal”. Extreem-rechtse sympathisanten van de beweging vermoedden achter dat vermeende “internationale kapitaal” een samenzwering van “de joodse elite”.

Een flink deel van die anti-globaliseringsbeweging ging zich na de aanslagen van 11 september 2001 richten tegen de oorlogen in het Midden-Oosten. Een onkritische houding jegens de daar belaagde staten en nationale bevrijdings- en moslimfundamentalistische bewegingen was helaas niet ongebruikelijk. En twee jaar geleden kwam bij aanvang van de Occupy-beweging het idee van “de eerlijke economie” tegenover “het parasitaire internationale kapitalisme” weer bovendrijven. Duurde het bij de anti-globaliseringsbeweging nog behoorlijk lang totdat anti-nationalistische kritiek enigszins doordrong (en de beweging zich ineens anders-globaliseringsbeweging ging noemen), bij Occupy Wallstreet waren extreem-rechtse en nationalistische geluiden al na de eerste weken zeldzaam geworden.

OUD EN NIEUW LINKS

Heel lang heeft links niet of nauwelijks moeite gehad met nationalisme op zich. Tot 1989 beschouwde links nationalisme alleen als probleem wanneer de rijken en machtigen het met hun propaganda negatief wisten in te vullen, op zo'n manier dat het de arbeiders verdeelde en daarmee de arbeidersklasse verzwakte. Het ging er links dan ook om nationalisme positief te gebruiken voor een gevoel van saamhorigheid, om dan te komen tot een internationalisme waarbij nationale arbeidersklassen of “volkeren” zich onderling solidair zouden tonen.

Bij grote delen van Nieuw Links dat vanaf de jaren zestig in westerse landen opkwam was het anti-imperialisme populair. Men steunde vanuit die ideologie veel nationale bevrijdingsbewegingen in het arme zuiden. Omdat “het volk” in eigen land nauwelijks

nog vooruit leek te branden, kozen velen als het ware voor een vervangend “volk” en bijbehorende strijd in het zuiden om zich positief mee te identificeren. Ogman spreekt van “substituut-nationalisme”. In West-Europa en met name in Duitsland waren er ook wel linksen die Europa als bezet gebied en strijdterrein bezagen van Amerika en Rusland, en die hier pleitten voor nationale bevrijdingsstrijd tegen die supermachten.

STRIJD

De ontwikkeling van het anti-nationalistische gedachtegoed in Duitsland hangt vanzelfsprekend samen met de specifieke politieke situatie in dat land. Het anti-nationalisme is geen theoretische oefening, maar het directe resultaat van een concrete strijd en analyse, zo benadrukt Ogman meer dan eens. Hij beschrijft hoe vlak na de val van de Muur in 1989 feministen, groenen, autonomen, communisten en zelfs sociaal-democraten bij elkaar kwamen op een congres van de Radikale Linke om een strijd te ontwikkelen tegen de Duitse eenwording. Dat leidde onder meer tot de campagne “Nie wieder Deutschland!”, “Nooit meer Duitsland!”, wat natuurlijk een verwijzing was naar het Duitsland dat die eeuw al twee wereldoorlogen ontketend had en de grootste massamoord uit de geschiedenis op zijn geweten had: de Shoah. De anti-nationalen keerden zich tegen het nationalisme, tegen de (natie)staat en tegen het idee van “de natie”, van het bestaan van “volkeren”.

Links zag zich destijds, begin jaren negentig, in Duitsland geconfronteerd met een snel toenemend geweld tegen migranten en vluchtelingen. Gesteund door de plaatselijke bevolking, en ongemoeid gelaten door de politie, vielen neo-nazi's en anderen asielzoekerscentra en woningen van migranten en vluchtelingen aan, zoals in september 1991 in Hoyerswerda en augustus 1992 in Rostock. Links moest het als het ware opnemen tegen een hele “natie” die “buitenlanders” aanviel, en tegen de natiestaat die snel nieuwe repressieve migratiewetgeving invoerde. Een staat die tegelijkertijd ook het voormalige Oost-Duitsland annexeerde en de rest van Oost-Europa economisch probeerde te koloniseren. Wat allemaal gepaard ging met een nationalistisch offensief dat alle politieke en economische tegenstellingen in Duitsland onder het vloekkleed veegde. Iedereen moest bijdragen en meebetalen aan de nationale eenwording, en daarom mochten de vakbonden bijvoorbeeld geen loonsverhoging eisen, en mochten de Oost-Duitse vrouwen die terug naar het aanrecht werden gedrongen niet klagen. In deze context werden anti-fascisme en de strijd tegen migratiebeheersing belangrijker dan ooit voor radicaal-links in Duitsland, en die bewegingen droegen dan ook veel bij aan de anti-nationale strijd en analyse.

LINKS NATIONALISME?

Omdat het nationalisme en het geweld tegen migranten en vluchtelingen niet alleen van de staat kwam, maar ook massaal van onderop, moesten de anti-nationalen zich er rekenschap van geven dat ze geen brede basis konden hebben en daardoor nauwelijks werkelijk invloed konden uitoefenen op de ontwikkelingen rond de eenwording en daarna. De strijd kon zich ook niet langer beperken tot staat en kapitaal. Ook grote delen van de bevolking bleken volkomen vijandig. Nationalisme bleek geen kwestie van extreem-rechts, maar van bijna het hele politieke spectrum: via het extreme midden tot aan de eerder genoemde oud- en nieuw-linkse stromingen. Nationalisme en racisme waren niet meer te omschrijven als individuele opvattingen, maar moesten gezien worden als volledig verweven in de structuur van staat en samenleving.

De anti-nationalisten keerden zich principieel tegen iedere vorm van nationalisme. Andere linksen probeerden nog om het nationalisme positief in te vullen. Bijvoorbeeld als een inclusief patriotisme en wij-gevoel waaraan iedereen in Duitsland mocht meedoen. Of als een pan-Europees nationalisme voor iedereen op het continent. Maar de anti-nationalen zagen als eersten in dat dat feitelijk niet mogelijk was zonder onze linkse en bevrijdende stellingen op te geven. Nationalisme is namelijk een ideeëngoed dat integraal hoort bij het moderne kapitalisme, en dat dwingende normen oplegt, ook aan degenen die wel tot de betreffende "natie" gerekend worden.

STRUCTUREEL VERWEVEN

De anti-nationalen hebben de afgelopen twee decennia hun ideeën steeds verder uitgewerkt, vooral ook weer gedwongen door concrete strijd. Anti-racisme en anti-fascisme bleven belangrijke ijkpunten, maar de traditionele strijdtreinen van die bewegingen bleken veel te beperkt. Nationalisme is immers een veel breder maatschappelijk probleem. Anti-nationalen analyseerden en bekritiseerden zo onder meer het multiculturalisme, omdat het vermeende traditionele en zuivere "nationale culturen" wil bevorderen die allemaal los van elkaar zouden moeten blijven bestaan. Kritiek kwam er ook op het begrip "globalisering", op linkse steun aan moslimfundamentalisten, op anti-Amerikanisme en antisemitisme binnen links, en op de hetze tegen Grieken tijdens de huidige crisis. Maar ook op de vaste genderrolverdeling die nationalisme altijd met zich meebrengt, waarbij mannen de verdedigers en vrouwen de verzorgsters van "de natie" en het gezin moeten vormen.

Nationalisme ordent zo de moderne kapitalistische maatschappij, wijst iedereen een vaste plaats toe in de samenleving en de economie: mannen en vrouwen, maar ook "autochtonen" en "allochtonen". Het geeft "autochtonen" het gevoel meer rechten te hebben dan "allochtonen": recht op banen en huisvesting bijvoorbeeld. Nationalisme is geen oud stamgevoel dat nog moet wegslijten, maar een modern kapitalistisch verschijnsel. Wanneer het zich echter niet manifesteert in de vorm van "ons volk is beter dan dat andere", dan herkennen veel linksen het helaas nog steeds niet. Maar het speelt daadwerkelijk een grote rol bij de interne ordening van "de natie" en bij het mobiliseren daarvan in de economische strijd tegen andere natiestaten.

ANTI-DUITSE STROMING

Ogman's boek kan linksen in andere landen een goed beeld geven van wat een anti-nationale beweging en analyse allemaal vermag. Helaas besteedt hij geen aandacht aan wat er ook mis kan gaan bij een beweging in die richting. Ook van fouten kan men immers leren. Denk bijvoorbeeld aan de anti-Duitse beweging, de van de concrete strijd en de realiteit losgezongen tak van de anti-nationale beweging. Anti-Duitse theoretici leveren vaak goede en scherpe kritiek op het Duitse nationalisme. Maar ze betuigen vaak in één adem ook steun aan de Franse, Britse, Amerikaanse en Joodse nationalisten die ze gaandeweg hebben omgefantaseerd tot progressieve krachten die het Duitse nationalisme zouden moeten beteugelen. In de volkomen statische zwart-wit wereld van de anti-Duitse theoretici bestaat er namelijk een antisemitisch bondgenootschap van Duitsers en moslims dat Israël wil vernietigen en een hernieuwde poging wil doen om de wereld te overheersen. Het anti-Duitse gedachtegoed doet inmiddels op punten sterk denken aan dat van Wilders, en samenhangende linkse ideeën over klassenstrijd, vrouwenstrijd of anti-racisme treft men er nauwelijks meer in aan. Het risico van doordraven loopt feitelijk elk links ideeëngoed wanneer het niet langer gekoppeld is aan dagelijkse strijd.

Een probleem dat Ogman wel aansnijdt is dat van de relatieve marginaliteit van de anti-nationale beweging in Duitsland. Hij wekt de indruk dat daar feitelijk weinig aan te doen is, aangezien een groot deel van de bevolking er nationalistische ideeën op nahoudt en zich identificeert met de 'eigen' natiestaats en haar belangen. Maar uit ervaring blijkt dat nationalistische en racistische ideeën relatief eenvoudig kunnen wegsmelten wanneer groepen mensen van uiteenlopende herkomst samen strijden voor bread-and-butter issues. Dat zagen we in Nederland bij de recente stakingen van de schoonmakers, en bijvoorbeeld ook rond de eeuwwisseling bij de grote hongerstakingen van witte illegalen uit onder meer Marokko, Turkije en Koerdistan.

Ogman waarschuwt er terecht tegen om de in Duitsland ontwikkelde strijden en ideeën klakkeloos over te plaatsen naar andere contexten. Maar dat specifieke elementen daadwerkelijk op een vruchtbare manier overgenomen kunnen worden, leert de geschiedenis van de anti-racistische organisatie De Fabel van de illegaal, een van de clubs die de basis legden voor Doorbraak. De Fabel heeft vanaf halverwege de jaren negentig veel bijgedragen aan het ontwikkelen van een anti-nationalisme specifiek voor de Nederlandse context, en daarbij veel geleend van onze oosterburen. Interessant genoeg citeert Ogman op zijn beurt weer uitgebreid uit teksten van De Fabel over onder meer de anti-globaliseringsbeweging. Kortom, koop Ogman's belangrijke boek "Against the nation" en lees daarbij voor de Nederlandse anti-nationale beweging een aantal brochures uit de Gebladerte-reeks.¹

"Against the nation", Robert Ogman. Uitgeverij: New Compass Press, € 14,95. ISBN: 9788293064206.

Eric Krebbers

Noot

1. Lees bijvoorbeeld de brochures 17, 19, 21, 23, 27, 30, 31 en 33. Zie: Gebladerte Archief, www.doorbraak.eu. Ook te koop in de Doorbraak.eu-webwinkel.

*Praatjes maker=

FOTO: PAULINE KREBBERS

Waar moet dat heen met de zorg?

Wie gaat er over de zorg?

"Een dementerende oudere lag op de grond te schreeuwen van de pijn, misschien wel een uur lang. Hij was gevallen. De laatste zorgwerker werkte tot tien uur, en ik begon pas om elf uur. Een uur lang was er niemand op de afdeling. De ouderen waren aan hun lot overgelaten."

Zorgwerkers in Amsterdam kaarten aan dat de kwaliteit van de zorg onder de maat is. Wie anders kan dat beter weten dan zij? Toch hebben ze er niets over te zeggen, zo blijkt in de praktijk. Maar wie dan wel?

Verpleeghuizen in Nederland hebben 370 miljoen euro extra geld gekregen om de werkdruk te verlagen. Maar de werknemers merken niets van dat geld. Dus willen ze hierover in gesprek met hun werkgever, maar die weigert in gesprek te gaan. De werknemers voeren actie, nog een actie, nog een actie. De werkgever weigert nog steeds in gesprek te gaan. De werknemers zijn het zat en bezetten hun verpleeghuis.

Ze krijgen het voor elkaar om in gesprek te gaan met hun werkgever over de kwaliteit van de zorg in hun verpleeghuizen. Eindelijk kunnen ze de vraag stellen waarom ze niets terug zien van het extra geld dat ze hebben gekregen. Wat blijkt? Het extra geld wordt niet ingezet voor extra personeel, maar gestopt in het eigen vermogen: het gaat naar de bank. Hoe kan dat? De werkgever zegt dat het allemaal is goedgekeurd door het zorgkantoor. Maar het geld is daar niet voor bedoeld.

Dus gaan de werknemers naar het zorgkantoor, want dat is verantwoordelijk voor de besteding van dat extra geld. Het zorgkantoor zegt dat ze geen aanleiding zien voor onderzoek, en pas over vier maanden, als ze de jaarcijfers hebben, een uitspraak kunnen doen. Maar de zorg is onder de maat? Het kan zo toch niet verder? Dan moeten ze bij de Inspectie voor de Gezondheidszorg zijn.

Die inspectie zegt dat ze niet gaat over de financiën, maar over de kwaliteit van de zorg. Maar de kwaliteit is ver onder de maat, omdat het geld verkeerd wordt besteed! Uiteindelijk blijkt dat de inspectie maar beperkte middelen heeft. En de extra gelden zijn gegeven door de politiek.

Dan gaan ze dus naar de politiek. De wethouder gaat er niet over. Want de financiering is vanuit Den Haag. De minister zegt dat de zorgkantoren uiteindelijk verantwoordelijk zijn voor het geld. Maar ze hebben bewijs dat het niet goed wordt besteed, en het zorgkantoor doet niets! Volgens een onderzoek van de minister worden de gelden goed besteed, dus ziet ze geen reden om in te grijpen. Als de werknemers het niet goed vinden, dan moeten ze dat maar bespreken met hun werkgever.

Nog steeds geven de zorgwerkers aan dat de zorg onder de maat is, en dat er per direct wat moet gebeuren. Er is extra geld. Besteed dat goed. De werkgever zegt dat hij er niets aan kan doen. Want de banken eisen dat ze twintig procent aan eigen vermogen hebben uitstaan. De werkgever heeft echter al miljoenen op de bank, en zorgt er alleen maar voor dat er miljoenen bij komen. Maar het is uiteindelijk wel geld dat is bedoeld voor de zorg, dat gewoon op de plank ligt. Alle verpleeghuizen in Nederland bij elkaar hebben 3,3 miljard euro op de bank. Hoe kan dat, terwijl de zorg onder de maat is?

Willen wij leningen geven, zeggen de banken, dan moeten wij ervan overtuigd zijn dat het een gezond bedrijf is. En gezonde bedrijven hebben geld op de bank staan. Maar omdat het geld naar de banken gaat, gaat het niet naar de zorg, en zijn er onbemende zorgafdelingen. Er wordt bezuinigd op het eten van de mensen. Er wordt bezuinigd op zorgpersoneel, waardoor medicatiefouten worden gemaakt. Maar daar gaan de banken niet over, dan moet je bij de inspectie zijn.

Cihan Ugural

Wat schrijft rechts?

In de publicaties van Hitler-wannabees, rechts-populistisch gespuis en christenzeloten komt hun ware aard naar boven. Haat tegen Joden, niet-westerse migranten en afvalligen voert de boventoon. Daarbij geven de publicaties een aardig kijkje in het verknipte leven van deze snuiters: krankjorume ideeën zijn aan de orde van de dag.

Op de website van de **PVV** staat weinig nieuws. Veel gereutel over de islam, de islam, de islam en - verrassing - de islam. Dat gaat zoals gebruikelijk weer gepaard met de meest bombastische woorden, zoals "zak maar in het moeras", "walgelijk", "irritante EU", "mordicus", "klip en klaar", "Nederland is ziek", "de bak in", "afschuwelijk", "totaal onaanvaardbaar", "islamitisch boevennest" en "nu niet, nooit niet!". En aan dat laatste voeg ik toe: "nooit meer fascisme!", om ook maar even kort door de bocht te gaan.

In **Pro Patria** van de **Nationalistische Volks Beweging (NVB)** beklagen de fascistische over het Nederlandse volkslied. Men vindt het Wilhelmus wel "mooi", maar "het kan ons volkslied niet zijn", omdat in het lied "lovend over de koning van Spanje" wordt gesproken. En een Spanjaard is natuurlijk geen Nederlander. Punt. Uit. De NVB stelt voor, alsof iemand hen ooit serieus zal nemen, om het Wilhelmus te vervangen door het lied "Alle man van Neerlands stam". En laat dat nou net een lied van de NSB zijn die in de Tweede Wereldoorlog naar lieve lust collaboreerde met de nazi's. De NVB heeft verder, zoals bekend, niet zo veel op met Holocaust-herdenkingen. Die "herdenkingsindustrie dient politieke doeleinden en er gaat veel geld in om", aldus de immer meelevende NVB. Volgens de beweging wordt de Holocaust enkel gebruikt "om kritiek op de multiculturele samenleving en de massale immigratie te smoren". De Joden moeten volgens de NVB geen huilie huilie doen. Het zou immers hun eigen schuld zijn dat anderen een "afkeer" van hen hebben, doordat ze zich zouden bezondigen aan "expansionisme", "geldhandel" en laakbare "handelspraktijken". Zo kennen we de NVB weer: als een bende antisemitische idioten die waarschijnlijk het werk van oom Hitler nog eens dunnetjes over zouden willen doen.

Wat teelt rechts?

Normaliter worden in deze rubriek alleen bladen, en ook wel eens websites, van rechts besproken. Dit keer maak ik een uitzondering, onder het motto "Wat teelt rechts?", gewoon omdat ik het leuk vind. Wat is er aan de hand? In 2011 werd **Patrick de Bruin**, bekend van het organiseren van extreem-rechtse concerten en bijeenkomsten, gearresteerd. Het bleek dat hij maar liefst 1.276 hennepplanten met liefde verzorgde, en dat niet enkel voor eigen gebruik. De Bruin moest zich voor de rechtbank verantwoorden en onlangs volgde de uitspraak. Hij heeft een voorwaardelijke gevangenisstraf van vier jaar gekregen met een proeftijd van twee jaar. Ook kreeg De Bruin een werkstraf van 240 uur aan zijn broek. Als hij zijn werkstraf niet of slecht uitvoert, dan moet hij in principe alsnog 120 dagen de bak in. Het leuke is trouwens dat De Bruin ook regelmatig actief is voor de Nederlandse Volksunie (NVU), de partij die regelmatig demonstreert tegen drugsdealers en de doodstraf voor hen eist. Onder het motto "boter bij de vis" vraag ik me af of de NVU De Bruin al uitgestoten heeft of, beter, dat men hem eigenhandig voor het vuurpeloton geslept heeft. Ik ben benieuwd...

In **Laagland**, nieuwsbrief van **Voorpost Nederland**, is te lezen dat men "een voorhoede is die in staat is om met beperkte middelen dingen te kunnen bereiken". Zo meent Voorpost dat door hun toedoen een vluchtelingencentrum in Venray er niet is gekomen en dat "in diverse plaatsen succesvol actie gevoerd is tegen de komst van moskeeën". Voorpost zou naar eigen zeggen "de voorhoede van de vaak zwijgende meerderheid" zijn. Maar die "zwijgende meerderheid" zit klaarblijkelijk niet op Voorpost te wachten, daar er vaak "zo heftig gereageerd wordt op het moment dat Voorpost zich plots laat zien". Maar dat komt volgens Voorpost door een groot complot: van "de vijanden", van "de laffe politici en hun handlangers in de media en sociale organisaties". De Calimero's van Voorpost Nederland en Vlaanderen organiseerden verder in mei hun jaarlijkse Pinksterkamp. Dat beloofde "weer een bijzonder tof weekeinde te worden", met drinken, sporten, drinken, ouwehoeren, zingen, koken en drinken. Maar mijn bronnen binnen Voorpost lieten me weten dat er nauwelijks Nederlandse Voorposters aanwezig waren bij dit festijn. Dat komt mede door onenigheid binnen Voorpost Nederland. Zo hebben kopstukken als Paul Peters zich teruggetrokken uit het "kringbestuur". Ook is het aantal lokale "stamtafels", waar Voorposters elkaar onder het genot van bier treffen, afgenomen van zeven naar twee of drie. En zo wordt het natuurlijk niets met die voorhoede...

De fascistische splinter **Zwart Front** brengt tegenwoordig ook een blad uit, **Bellum** geheten. De splinter en het blad zijn opgezet door

ene Ritchie Kolvers en zou afdelingen hebben in Nijmegen, Friesland en Zuid-Holland. Veel zal het allemaal niet voorstellen, daar bij Zwart Front-borrels meestal slechts vier mensen op komen dagen, waarvan de helft waarschijnlijk nog eens bestaat uit informanten voor de politie, maar dat geheel terzijde. Het blad ziet er best mooi uit. Alleen staat de inhoud me toch enigszins tegen. Zo is het blanke Zuid-Afrikaanse boer voor en na, wordt de Syrische president Assad gesteund, krijgt Benito Mussolini een veer in de poeperd gestoken en zouden veel antropologen Joden zijn die de "biologische verschillen" tussen "rassen" ontkennen. Zwart Front ontleent haar naam mede aan... Zwart Front, maar dan aan de versie die voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog actief was. Dat Zwart Front werd in 1934 opgericht door Arnold Meijer en oriënteerde zich op het Italiaanse fascisme. De beweging was zo antisemitisch als de pest en streefde naar een "vertrek" van alle joden uit Nederland. Maar volgens Zwart Front 2.0 is het "te makkelijk om achteraf te oordelen" over Zwart Front: "Het is heel belangrijk om de tijdsgeest in acht te nemen", aldus de negationisten van Zwart Front 2.0. Zwart Front 1.0 deed overigens één keer mee aan de landelijke verkiezingen. Dat was in 1937. Men won toen maar liefst 0.2 procent van de stemmen! En dat zijn aantallen waar Zwart Front 2.0 alleen maar van mag dromen. Die mogen al blij zijn met een borrel waar tien aanhangers op af komen, inclusief informanten.

In **Elsevier** wordt wijlen Margaret Thatcher nog even op het schild gehesen. Zij was "een premier met visie en daadkracht" en zelfs "opponenten" zouden haar "soms missen" - kuch. Volgens Elsevier was Thatcher aanhanger van de vrije markt-fundamentalist Friedrich Hayek, die inmiddels alweer een jaar of twintig geleden de vrije wereld vervuilde voor de besloten wereld van de grafkist. Hayek en Thatcher waren volgens Elsevier "vrijheidsstrijders" en "voorbeeldige idealisten" met "verstandige ideeën". Dat de vrije markt tot een compleet losgeslagen vechtsmaatschappij leidde waarin banken en andere kapitalisten de vrije hand hebben om alles kapot te maken, zal Elsevier aan de reet jeuken. Anyway, volgens Elsevier zou in Nederland de VVD "de meeste affiniteit moeten tonen" met Hayek en Thatcher, maar "in die kring valt niets van een ideologische vitaliteit te bespeuren". Het weekblad schreeuwt dan ook uit: "Waar staat de VVD nu voor, onder een zwalkende, onbetrouwbare premier die met het schenden van verkiezingsbeloften zijn kiezers keer op keer luid lachend in de steek laat?" Elsevier stelt zelfs dat bij de VVD "stiekem de hoop bestaat" dat Edith Schippers ooit "het roer" over zal nemen. Deze minister zou wel over "rechtlijnigheid" beschikken, geen eigenschap waar veel mensen trots op zullen zijn, maar een zakkenvullende VVD-er natuurlijk wel. Tot die tijd zal elke VVD-er "de dag vieren, omdat ze weten dat die hen weer iets dichtert brengt bij het politieke afscheid van Mark Rutte". En dan zal Elsevier, het tijdschrift van rechts en ondernemend Nederland, dansen op het graf van ons nationale giechelbekkie.

In de nieuwsbrief van **Schreeuw om Leven** is te lezen dat "we" sinds de invoering van de abortuswetgeving 32 jaar geleden "één miljoen Nederlanders missen door abortus". Dat zal allemaal wel, maar als al die brokjes cellen op aard zouden zijn gekomen, zouden andere rechtse krachten weer hysterisch de straat op gaan onder het motto "vol=vol". Hoe kunnen we het al die rechtse krachten in godsnaam naar de zin maken? Ik weet het ook niet meer. Verder is Schreeuw om Leven bezig met de actie "Luiers voor Israël". Ja, het staat er echt. Een derde van de mensen in Israël zou volgens de christengekkies leven onder de armoedegrens. Daarom zamelt Schreeuw om Leven "luiers" en "incontinentiemateriaal" in dat met containers naar Israël wordt verscheept. Schreeuw om Leven kan beter die containers aan mij schenken. Want ik pis in mijn broek van het lachen over dit soort rare acties, waarschijnlijk net als vele linkse Israëliërs die strijden tegen de sociale kaalslag door de rechtse regering aldaar.

In de nieuwsbrief van **Stichting Taalverdediging** schrijft men dat er veel klachten bij hen zijn binnengekomen over een diervoederbedrijf. Dat bedrijf heeft namelijk de doodzonde begaan door de opschriften op een bepaalde zak hondenvoer in het Engels te doen. Daaronder echter staan ook de Nederlandse opschriften, maar dan iets kleiner, en dat mag niet van onze nationale zuurpruimen. Taalverdediging schrijft dat "van honden bekend is dat zij een sterk reukvermogen hebben, maar met hun ogen daarentegen hebben zij het minder getroffen". De letters zouden "voor de honden van de klagers in ieder geval te klein zijn" en dat leidt tot "ontevreden gejam en geblaf". Bovendien zouden honden volgens de taalneuroten "maar één taal kunnen leren, de taal van het baasje". Tweetalige honden zouden er niet zijn. Maar ik als linkse hond kan naast het Nederlands ook blaffen in het Frans: wouaff, wouaff!

Gerrit de Wit

Doorbraak

Doorbraak is een linkse basisorganisatie die strijdt voor een ecologisch duurzame wereld zonder uitbuiting, onderdrukking en uitsluiting. Daarom vechten we van onderop tegen het kapitalisme, het patriërchaat, racisme, nationalisme, religieus fundamentalisme en militarisme.

Doorbraak wil af van de gecreëerde scheidslijnen en streeft naar een rechtvaardiger wereld. Hoe die er precies uit moet gaan zien? En hoe we daar willen komen? Dat willen we gaandeweg en samen met anderen bedenken en bevechten. Daarbij halen wij onze inspiratie uit de strijdbare traditie van socialistische bewegingen. Doorbraak staat daarbij symbool voor de wens om vastgeroeste indelingen in allerlei hokjes te doorbreken.

Klinkt dat goed? Heb je interesse? Wil je meedoen? Bel of mail ons dan gerust.

ADRES

Website: www.doorbraak.eu
Facebook: www.facebook.com/doorbraak
Twitter: twitter.com/doorbraakeu
Mail: doorbraak@doorbraak.eu
Adres: Postbus 901, 7400 AX Deventer
Telefoon: 06 4120 6167
Giro: 33.89.627, t.n.v. Doorbraak.eu, Deventer

LOKALE CONTACTEN

amsterdam@doorbraak.eu
denhaag@doorbraak.eu
deventer@doorbraak.eu
leeuwarden@doorbraak.eu
leiden@doorbraak.eu
nijmegen@doorbraak.eu
rotterdam@doorbraak.eu
utrecht@doorbraak.eu
wageningen@doorbraak.eu

KRANT

De Doorbraak-krant verschijnt tweemaandelijks en wordt uitgegeven door stichting Gebladerte, www.gebladerte.nl. Abonnee worden? Maak 25 euro over op giro 95225 t.n.v. stichting Gebladerte te Leiden o.v.v. "abonnee". Vermeld duidelijk je adres. Minima kunnen volstaan met 13 euro. Losse nummers kosten 3 euro.

Lay-out: Zwart op Wit, Delft
Drukkerij: Albani, Den Haag
ISSN: 1877-8186

MAIL-LIJST

Wil je in de tussentijd op de hoogte blijven van Doorbraak-activiteiten? Mail dan "Doorbraak Info" naar doorbraak@doorbraak.eu.